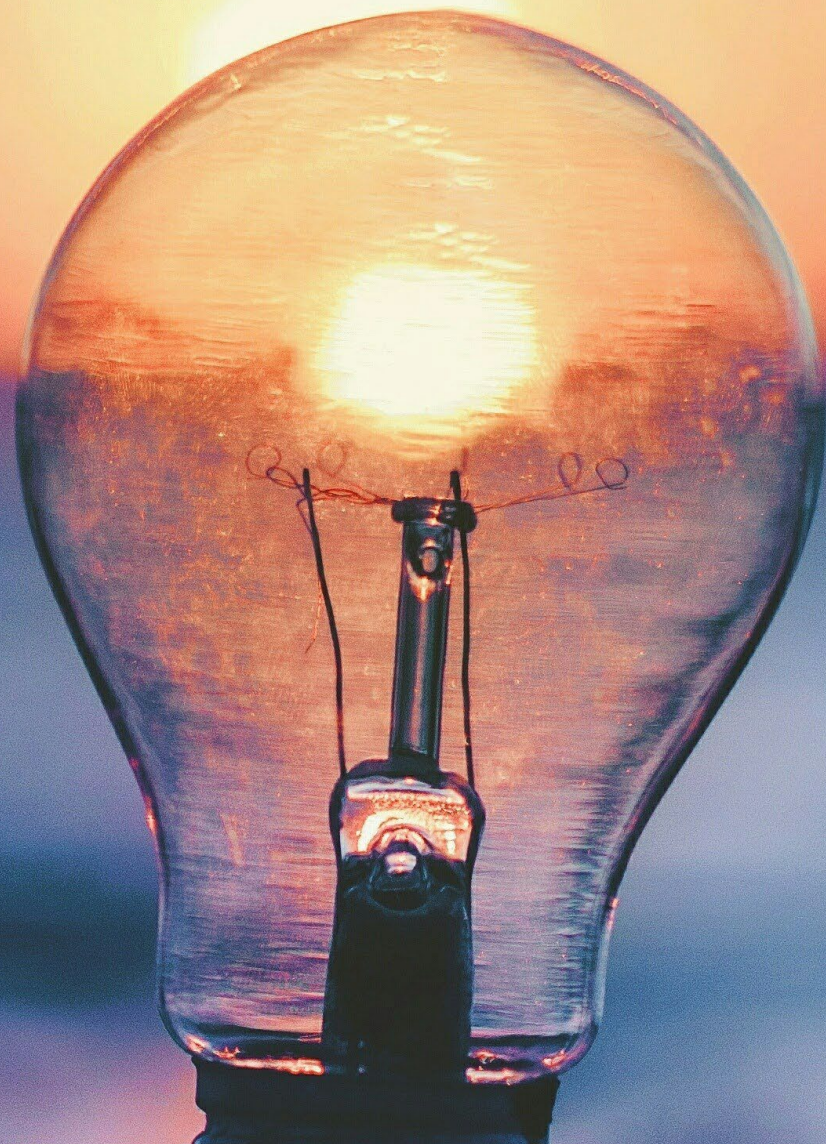

Når forskning og uddannelse bliver til virksomheder

*Analyse af iværksætteri på
de danske universiteter*

November, 2024

IT-UNIVERSITETET I KBH

AALBORG UNIVERSITET

IRISgroup

Indhold

1. Baggrund og sammenfatning
2. Iværksætteri på universiteterne siden 2008
3. Profil af de universitetsbaserede iværksættere
4. Samfundsøkonomisk impact

Bilag 1. Metodebeskrivelse

IRIS GROUP

CHRISTIANS BRYGGE 28, 1. SAL

DK-1559 KØBENHAVN V

IRISGROUP@IRISGROUP.DK

WWW.IRISGROUP.DK

Forord

De seneste 10 år har de otte danske universiteter haft et stærkt og voksende fokus på at fremme iværksætteri blandt både studerende og forskere.

Ambitionen er, at vores forskning og uddannelser skal skabe værdi for samfundet gennem erhvervsmæssig vækst og nye arbejdspladser, og her udgør iværksætteri i mange tilfælde en effektiv kanal til at omsætte viden til værdi.

For at lette vejen fra viden og idé til iværksætteri har universiteterne udviklet kurser i iværksætteri og ansat forretningsudviklere til modne idéer hos forskere og studerende. Samtidig har vi etableret miljøer, hvor studerende kan arbejde med deres idéer og få adgang til faciliteter til at udvikle prototyper, gennemføre test og meget andet. Universiteterne samarbejder også tæt med erfarne entreprenører og investorer for at forbinde de gode idéer med ekspertise og kapital.

Det er samtidig vigtigt for universiteterne at dokumentere den impact, vi skaber gennem videnbaseret iværksætteri.

Derfor har Innovationspolitisk Udvalg bedt IRIS Group om at udarbejde denne rapport, der viser udviklingen siden 2008 og giver en profil af de iværksættere, der udspringer af universiteternes forskning og uddannelse. Rapporten belyser også, hvordan universitetsbaserede iværksættere klarer sig, når det gælder omsætning og beskæftigelse.

Det er vores håb, at rapporten kan danne afsæt for en endnu stærkere dialog om betydningen af iværksætteri på universiteterne.

God læselyst

Innovationspolitisk Udvalg under Danske Universiteter

Sammenfatning

Universiteternes forskning og uddannelse fører til mange nye virksomheder

Universiteterne er fødekanal til et stort antal nye virksomheder. I alt er der i perioden 2008-22 skabt mere end 10.000 reelt nye virksomheder af forskere, studerende og nyuddannede dimittender. Dermed forstås virksomheder, der fører til hovedbeskæftigelse for mindst en person.

Antallet af nye virksomheder, der udspringer af universiteternes forskning og uddannelse, toppede i 2017 efter en stigning på mere end 50 pct. i perioden 2012-17. Siden er antallet igen faldet, så det udgjorde 596 nye virksomheder i 2022 mod 945 i 2017. Hovedforklaringer på udviklingen siden 2017 er et fald i antallet af studerende på universiteterne samt et meget attraktivt arbejdsmarked, hvor virksomhederne står i kø for at rekruttere specielt LVU-uddannede med en teknisk baggrund.

Stor mangfoldighed

De universitetsbaserede iværksættere repræsenterer en høj grad af mangfoldighed mht. køn, faglighed, geografi, nationalitet og branche.

Fx er der en højere andel kvindelige iværksættere end i samfundet generelt, og specielt humaniora er fødekanal til mange kvindelige iværksættere.

Iværksætterne kommer fra alle videnskabelige hovedområder og etablerer sig inden for en bred vifte af brancher. Videnservice og IT-brancheområdet er dog de erhverv, der rummer flest universitetsbaserede iværksættervirksomheder. Der er flest studenteriværksættere inden for samfundsvidenskab efterfulgt af teknisk videnskab.

Herudover er der en god spredning på landsdele, der afspejler universiteternes regionale forankring.

Udvalgte resultater af analysen

I perioden 2008-22 etablerede forskere, studerende og nyuddannede dimittender fra danske universiteter i alt 10.648 nye virksomheder.

Iværksætteraktiviteten toppede i 2017 med 945 nye virksomheder. Gennemsnittet for hele perioden 2008-22 er 710 universitetsbaserede iværksættervirksomheder pr. år.

51 pct. af de nye virksomheder er startet af studerende, mens 36 pct. er startet af dimittender (op til to år efter endt uddannelse).

47 pct. af alle studenteriværksættere kommer fra det samfundsvidenskabelige område. Det er også det område, hvor den største andel (0,8 pct.) bliver iværksættere.

Blandt VIP-personale har lektorer etableret flest virksomheder i perioden 2020-22 (71). Professorer er dog den gruppe, hvor den største andel etablerer virksomhed.

32 pct. af alle universitetsbaserede iværksættere er kvinder. Til sammenligning er andelen af kvindelige iværksættere på landsplan 27 pct.

42 pct. af de universitetsbaserede iværksættere er lokaliseret vest for Storebælt, mens 58 pct. af lokaliseret på Sjælland og Øerne. 45 pct. ligger i København og omegn.

Sammenfatning

Universitetsiværksættere skaber mange jobs

De universitetsbaserede iværksættervirksomheder bidrager i høj grad til erhvervslivets værdiskabelse og jobskabelse. Med en omsætning på ca. 30 mia. kr. og næsten 20.000 årsværk ville dansk økonomi stå ringere, hvis ikke universiteterne formåede at omsætte viden til nye virksomheder.

Samtidig viser analysen, at omsætningen og beskæftigelsen løbende er vokset i virksomhederne, hvilket peger i retning af, at deres impact vil fortsætte med at vokse. Der ses også en klar tendens til, at de nyere årgange af universitetsbaserede iværksættere vokser hurtigere end deres forgængere. De peger i retning af, at iværksætteri på universiteterne får en stigende betydning for samfundsøkonomien.

Universitetsbaserede virksomheder vokser hurtigere end andre iværksættere

Analysen fastslår, at de universitetsbaserede iværksættervirksomheder har et lidt særegent forløb. I de første leveår er beskæftigelsen på niveau med andre iværksættervirksomheder inden for de samme brancher, mens omsætningen – gennemsnitligt set – er noget lavere.

Til gengæld vokser omsætningen over årene hurtigere blandt de universitetsbaserede iværksættere. Efter syv år er hullet lukket til andre iværksættervirksomheder. Og efter 12 år er omsætningen betydeligt højere.

Der er endvidere forskelle på tværs af de forskellige årgange af universitetsbaserede iværksættere. De årgange, der er etableret efter, at universiteterne har sat fokus på iværksætteri, indhenter hurtigere andre iværksættere på omsætning.

Men analysens resultater understreger, at det for alle årgange af universitetsbaserede iværksættere – gennemsnitligt set – tager længere tid at modne idéer og gøre dem klar til markedet end for andre iværksættere. Dermed indikerer analysen også en større afhængighed af ekstern finansiering i opstartsårene.

Udvalgte resultater fra analysen

De 10.648 universitetsbaserede iværksættervirksomheder startet i perioden 2008-22 var i 2022 blevet til 7.981 virksomheder. Heraf var 1.008 nye selskaber, der udspringer af de oprindelige selskaber (spinoffs).

Den samlede omsætning blandt de universitetsbaserede virksomheder startet siden 2008 (incl. spinoffs) var i 2022 på 29,2 mia. kr. Heraf udgjorde eksport 10,4 mia. kr.

De universitetsbaserede iværksættervirksomheder beskæftigede i 2022 i alt 18.699 årsværk.

De universitetsbaserede iværksættere har efter tre års levetid en gennemsnitlig omsætning på 3,6 mio. kr. Efter 12 år er den gennemsnitlige omsætning 8,9 mio. kr.

70 pct. af omsætningen hos de universitetsbaserede iværksættere er koncentreret i 10 pct. af virksomhederne. Denne gruppe havde en gennemsnitlig omsætning på 37 mio. kr. i 2022.

De nyere årgange af universitetsbaserede iværksættervirksomheder vokser hurtigere end de tidligere. Virksomheder etableret i perioden 2016-19 har samlet øget omsætningen fra 5,3 mia. kr. i 2019 til 9,6 mia. kr. i 2022.

Universitetsbaserede iværksættere har over årene større vækst i både beskæftigelse og omsætning end andre iværksættere inden for de samme brancher.

2. Iværksætteri på universiteterne fra 2008-2022

Typer af universitetsbaserede iværksættere

Iværksætteri på universiteterne udspringer både af forskningen og de idéer, der opstår i projekter, forsøg mv. i undervisningen. Derfor omfatter universitetsbaserede iværksættere både videnskabeligt personale, studerende og nyuddannede kandidater, der starter virksomhed med afsæt i fx deres specialearbejde.

Universitetsbaserede iværksættere er i analysen inddelt i fire grupper, som er beskrevet i boksen til højre.

Et vigtigt kriterium er, at idéerne til de nye virksomheder opstår i forbindelse med forskningen eller undervisningen – eller i hvert fald er inspireret af den viden og de indsigter, der skabes på universiteterne. Det er ikke muligt at kontrollere alle virksomheder for dette kriterium, men vi har indført et relativt strengt krav til, hvor lang tid der må gå efter endt ansættelse/uddannelse for, at en person kan tælle med som universitetsbaseret iværksætter. Dermed sikrer vi, at vi kun tæller virksomheder med, hvor det er overvejende sandsynligt, at afsættet er forskning eller undervisning på universitetet.

Videnskabeligt personale (VIP)

omfatter professorer, lektorer, adjunkter, postdocs, ph.d.-studerende og øvrigt personale såsom videnskabelige assistenter, der har startet virksomhed i løbet af deres ansættelse eller højst to år efter ansættelsesophør. Der stilles desuden krav om, at ansatte minimum skal have været ansat to år på det pågældende universitet.

Studerende

omfatter personer, der har stiftet virksomhed, mens de var studerende på universitetet. Det vil sige, at gruppen omfatter iværksættere, som var studerende, da virksomheden blev stiftet. Studenteriværksætterne er ikke nødvendigvis længere studerende.

Dimittender

omfatter personer, der har stiftet virksomhed op til to år efter endt uddannelse. Gruppen omfatter således alene personer, der kan betragtes som værende nyuddannede op det tidspunkt, hvor virksomheden stiftes.

Spinouts

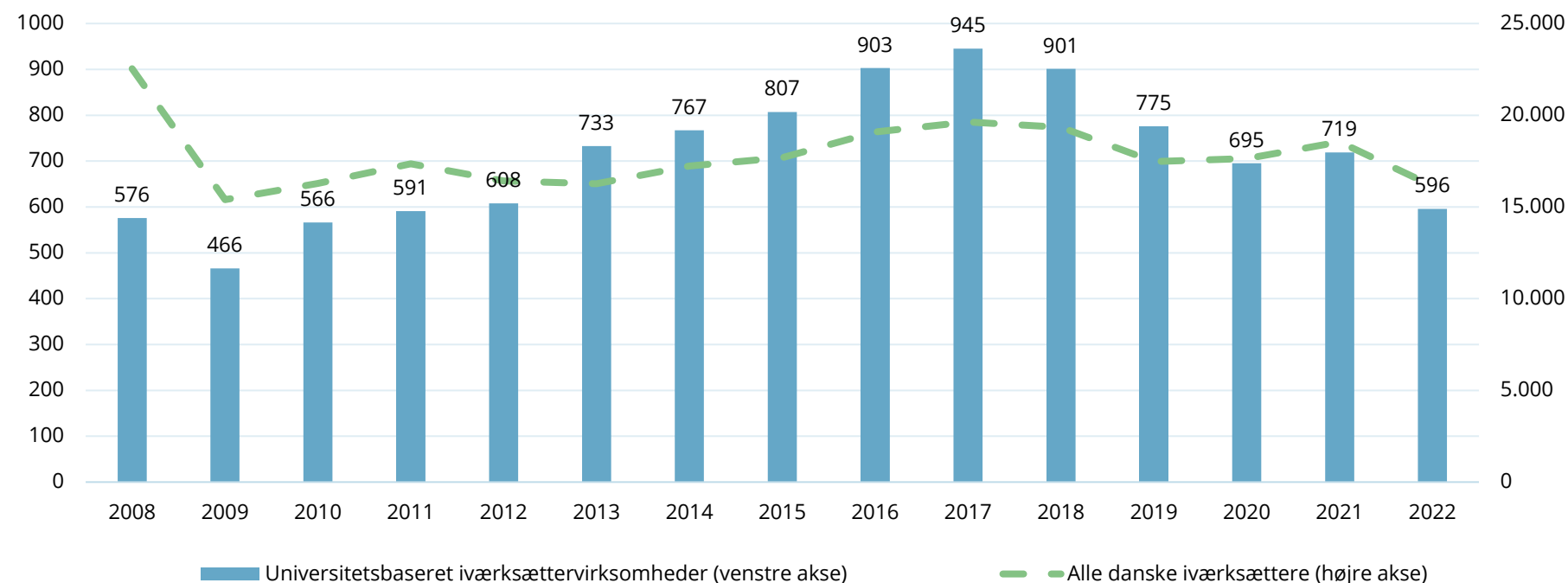
omfatter virksomheder, der er etableret på grundlag af aftaler med universitetet om licensering af teknologi og rettigheder. Spinouts kan være etableret af ansatte eller eksterne iværksættere, som indgår en aftale med universitetet om kommercialisering af patenterede opfindelser. Der kan således være et overlap med VIP-gruppen, og de to grupper behandles i store dele af analysen som én gruppe.

Antallet af universitetsbaserede iværksættere toppede i 2017

Figuren neden for viser det årlige antal af universitetsbaserede iværksættervirksomheder i Danmark fra 2008 og frem til 2022. Der er i løbet af de 15 år etableret i alt 10.648 nye virksomheder baseret på universiteternes forskning og uddannelse. Det fremgår, at antallet af iværksættervirksomheder toppede i 2017 og blev mere end fordoblet i perioden 2009-17. Derefter kan der observeres et fald.

Figuren afslører også en tendens til, at omfanget af iværksætteri på universiteterne følger den generelle trend inden for iværksætteri i Danmark. Det samlede antal iværksættere i Danmark toppede også i 2017. Men ligesom stigningen var stærkere frem til 2017, har faldet efter 2018 også været stærkere for de universitetsbaserede iværksættere sammenlignet med andre iværksættere.

Udvikling i antal universitetsbaserede iværksættere, 2008-22

Iværksættervirksomheder

Analysen baserer sig på Danmarks Statistisk iværksætterdatabase, der omfatter, hvad der betegnes som reelt nye virksomheder. Denne database bruges også i nationale opgørelser over iværksætteri. Hermed forstås firmaer, der opnår en aktivitet svarende til et halvt årsværk senest i kalenderåret efter deres etablering.

Det betyder også, at figuren til venstre ikke omfatter alle de cvr-numre, der oprettes af fx studerende. Der etableres således en del virksomheder, der kun opnår begrænset omsætning. Fx fordi de etableres mhp. bibeskæftigelse, eller fordi det forretningsmæssige potentiale viser sig at være begrænset.

En analyse fra 2022 viser, at hvis der i stedet sættes et minimumskrav på 50.000 kr. i årlig omsætning for studerende og 100.000 kr. for forskere og dimittender, så stiger antallet af universitetsbaserede iværksættervirksomheder med ca. 50 pct.

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk.

Note: N=10.648. Analysen omfatter kun virksomheder, hvor der er udtaget cvr-nummer i Danmark

Hvorfor falder antallet af universitetsbaserede iværksættervirksomheder?

Figuren på forrige side viser, at antallet af universitetsbaserede iværksættere er faldet med 37 pct. siden 2017. Især bemærkes en markant nedgang i perioderne 2018-2019 og 2021-2022.

Samtidig oplevede perioden 2012-2017 en vækst på mere end 50 pct. i antallet af universitetsbaserede iværksættere.

Faldet skyldes formentlig en kombination af fem faktorer, som er beskrevet i de blå bokse på denne side. Det er vanskeligt at afgøre, hvilken faktor der vejer tungest, men der er næppe tvivl om, at alle bidrager til at forklare udviklingen siden 2017.

Det er desuden værd at bemærke, at mange universiteters fokus på iværksætteri tog fart i midten af 2010'erne. Fokus har primært været at støtte medarbejdere og studerende i at skabe levedygtige virksomheder og give rådgivning om iværksætteri. Dette kan have ført til, at nogle vælger ikke at starte en virksomhed på grund af et utilstrækkeligt forretningsgrundlag, mens andre i stedet danner større stifterteams.

Selvom ambitionen er at skabe endnu flere levedygtige virksomheder, er dette kun ét blandt flere mål for universiteternes indsats på iværksætterområdet.

Corona-krisen og stigende renter

Covid-19 er en væsentlig årsag til, at antallet af iværksættere fra universiteterne og i samfundet generelt ligger lavere i 2020-22 end i den sidste halvdel af 2010'erne.

Krisen skabte både større usikkerhed og gjorde umuligt at starte virksomhed inden for brancher, hvor fysisk kontakt er nødvendig. Samtidig har adgangen til fx inkubationsmiljøer på universiteterne været begrænset.

I kølvandet på Covid-19 fulgte stigende renter, der har gjort det vanskeligere at finansiere nye virksomheder.

Større kapitalkrav

Det fremgår af figuren, at der skete et betydeligt fald fra 2018-19 for både universitetsbaserede iværksættere og øvrige iværksættere i Danmark.

En stor del af dette fald kan forklares ved, at muligheden for at starte virksomhed som iværksætterselskab (IVS) bortfaldt i 2019.

IVS-ordningen blev indført i 2014 for at gøre det lettere og billigere at starte virksomhed, da man kunne stifte et IVS med en startkapital på blot 1 krone. Konsekvensen af afskaffelsen var, at iværksættere i Danmark igen skulle have en større startkapital for at etablere et selskab (40.000 kr. for et Aps).

Et ophedet arbejdsmarked

Perioden 2017-22 er kendetegnet ved et arbejdsmarked med stigende konkurrence om og mangel på højtuddannet arbejdskraft. På hele LVU-området faldt ledigheden fra 7 pct. til 4 pct. fra 2020 til 2022.

Specielt for personer med en teknisk LVU har de senere år været kendetegnet ved mangel på arbejdskraft. Det betyder, at nyuddannede med en teknisk baggrund ofte får tilbudt attraktive jobs med en høj løn, der får en del til at udsætte iværksætterdrømme.

Sammenligning med tidligere analyser viser også, at nedgangen i andelen af studerende, der starter virksomhed, er klart størst for studerende inden for de tekniske videnskaber. Inden for humaniora, naturvidenskab og sundhedsvidenskab er der derimod ikke sket et fald.

Fald i antallet af studerende

En naturlig forklaring på, at antallet af universitets-baserede iværksættervirksomheder falder er, at der også er sket et fald i antallet af studerende ved universiteterne.

I perioden 2014-22 faldt antallet af studerende ved de otte danske universiteter med 11 pct.

Det betyder, at *andelen* af studerende og nyuddannede dimittender, der bliver iværksættere, er faldet mindre end tallene på forrige side antyder.

Justeringer hos Danmarks Statistik

Danmarks Statistik (DST) har fra 2019 foretaget en justering i metoden til at opgøre, hvornår virksomheder har en aktivitet svarende til et halvt årsværk.

Metodeændringen bidrager til at forklare faldet fra 2018 til 2019. DST har ikke kunnet redegøre for, hvor stor betydning justeringen har.

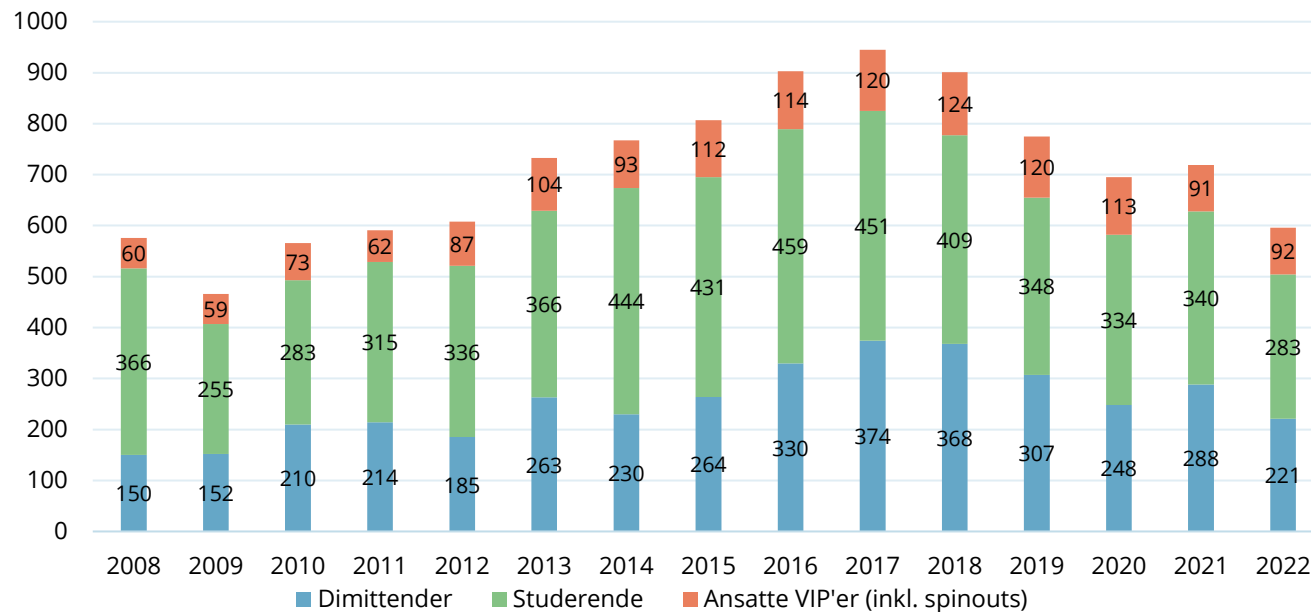
Studereriværksættere udgør halvdelen af de nye virksomheder

Lidt over halvdelen af de universitetsbaserede virksomheder er startet af studerende, mens nye virksomheder startet af dimittender udgør ca. 36 pct. Det fremgår også af diagrammet nedenfor, at spinouts udgør en beskednen andel.

Figuren til venstre viser, at tilbagegangen siden 2017 har været størst for studerende og dimittender, hvilket er med til at underbygge billedet af, at overophedet arbejdsmarked for nogle grupper af højtuddannede og faldet i antallet af indskrevne studerende er væsentlige forklaringsfaktorer bag faldet i antallet af universitetsbaserede iværksættere.

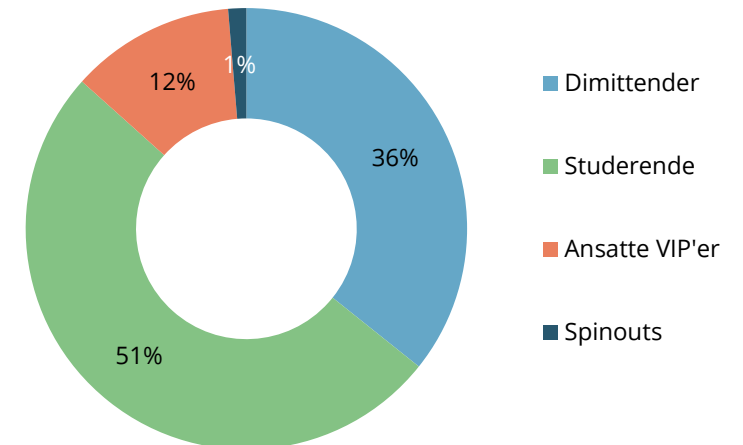
Endelig viser figuren, at væksten i iværksætteri for studerende skete i 2013-14, mens den for dimittender tog fat i 2015-17. Det passer fint med, at de fleste universiteter begyndte at udbyde undervisning i iværksætteri og etablere faciliteter for studenteriværksættere for ca. 10 år siden.

Udviklingen i antallet af universitetsbaserede iværksættervirksomheder, opdelt på type, 2008-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N=10.648.

Fordeling af universitetsbaserede iværksættere efter type, 2008-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N=10.648.

3. Profilanalyse af iværksættere, 2020-22

Halvdelen af de universitetsbaserede iværksættere har flere stiftere

Dette afsnit tegner en profil af de universitetsbaserede iværksættere fra perioden 2020-22. Det vil sige de 2.010 virksomheder, der blev stiftet i denne periode, og personerne bag dem.

Studenterdrevne virksomheder har flere stiftere

Mange af de nye iværksættervirksomheder har flere stiftere, som det fremgår af figuren øverst til højre. Omkring halvdelen (49 pct.) af alle virksomheder har mere end én stifter, og lidt over en fjerdedel har tre eller flere stiftere. Med andre ord er antallet af iværksættere på universiteterne højere end antallet af nystartede virksomheder.

Virksomheder stiftet af studerende har typisk flere stiftere. 55 pct. af de studenterdrevne virksomheder har mere end én stifter, mens det samme kun gælder for 40 pct. af dimittend-virksomhederne.

De universitetsbaserede iværksættere er generelt unge

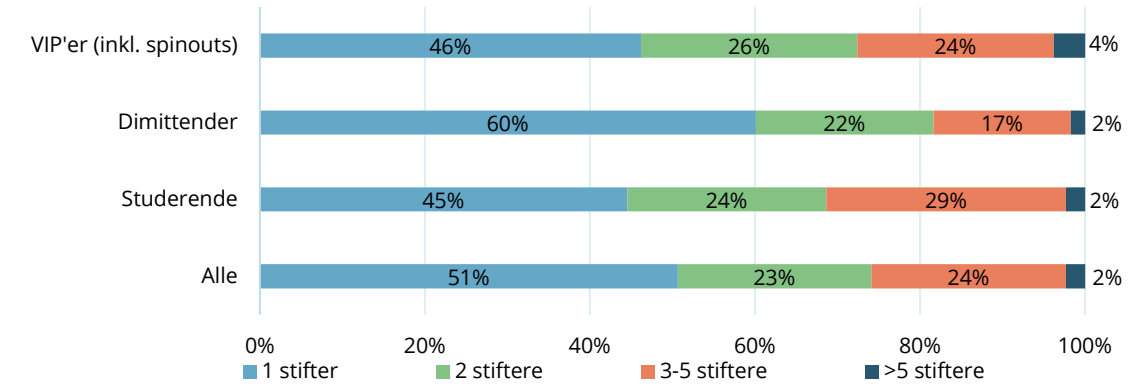
Figuren nederst til højre viser aldersfordelingen blandt stiftere på etableringstidspunktet. Lidt over 70 pct. af iværksætterne er under 30 år, når de stifter deres virksomhed. Dette afspejler, at de fleste stiftere er studerende eller nyuddannede, mens ansatte kun udgør en mindre andel af iværksætterne.

Gennemsnitsalderen er lavest blandt studenteriværksætterne, hvor næsten hver femte var under 25 år ved virksomhedsstiftelsen. Dette afspejler også, at medianalderen for studerende er 22 år, når de starter på en bacheloruddannelse.

Dimittend-iværksætterne er i gennemsnit lidt ældre. Lidt over 60 pct. af dimittenderne var mellem 25-29 år, da de stiftede deres virksomhed.

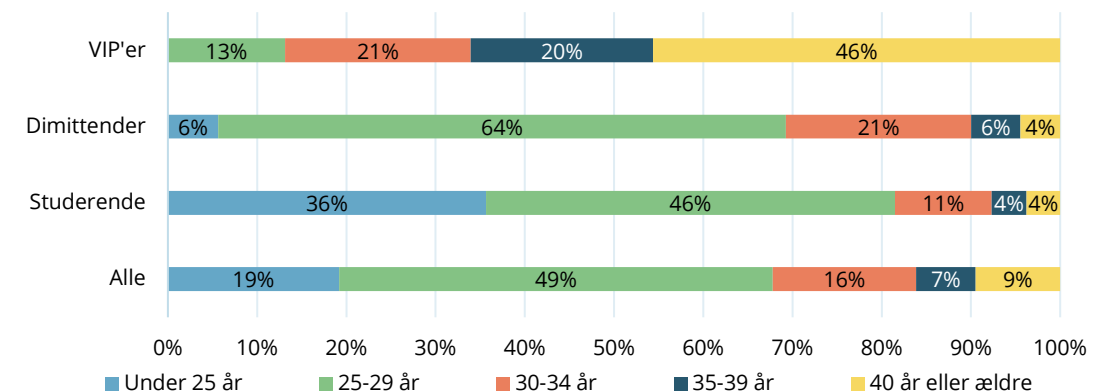
VIP-iværksætterne (videnskabeligt personale) har den højeste gennemsnitsalder. Lidt under halvdelen af disse stiftere var 40 år eller ældre på etableringstidspunktet. Der er dog også en betydelig andel – ca. en tredjedel – af VIP'erne, der var under 35 år, da de stiftede deres virksomhed.

Iværksættervirksomheder fordelt efter type og stifterteamets størrelse, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik
Note: N= 2.010 virksomheder.

Fordeling af iværksættere efter type og stifterens alder, 2020-22

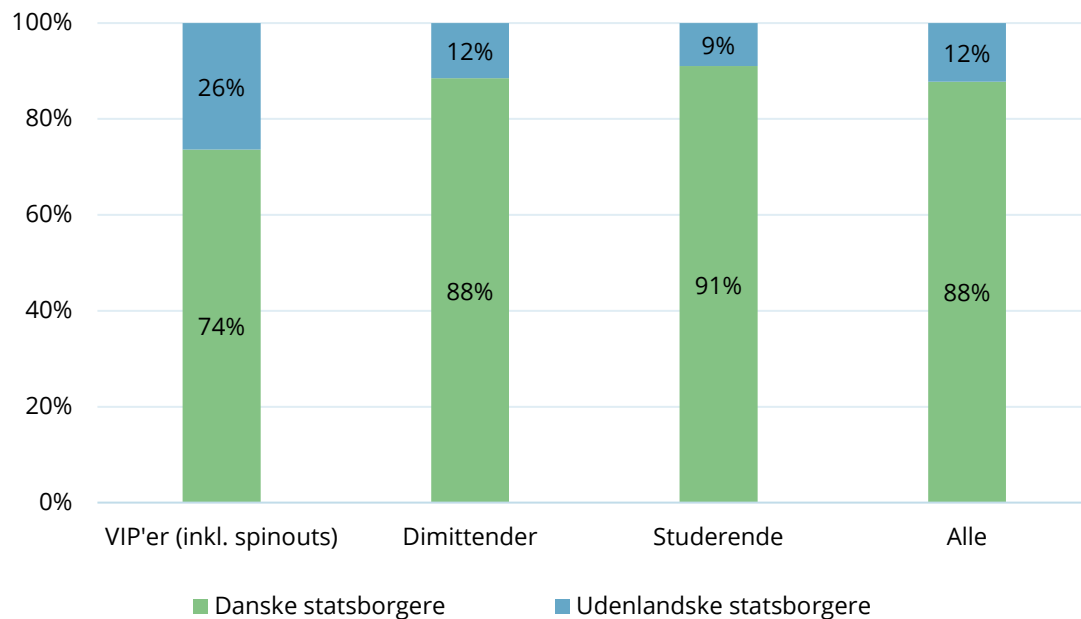
Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik
Note: N= 2.111 personer.

Flest udenlandske stiftere blandt VIP-virksomheder

Hovedparten af de nye iværksættervirksomheder er stiftet af danske statsborgere, som det fremgår af figuren til venstre. Lidt over 10 pct. er derimod stiftet af udenlandske statsborgere. Den højeste andel af udenlandske stiftere findes blandt virksomheder stiftet af det videnskabelige personale (VIP), hvor næsten en fjerdedel af VIP-iværksætterne er udenlandske statsborgere. Dette afspejler de danske universiteters internationale karakter og deres evne til at tiltrække forskere fra hele verden. Langt de fleste udenlandske stiftere kommer fra et af EU landene eksklusive Skandinavien, som det fremgår af figuren til højre. Derefter følger personer fra Asien og øvrige europæiske lande uden for EU.

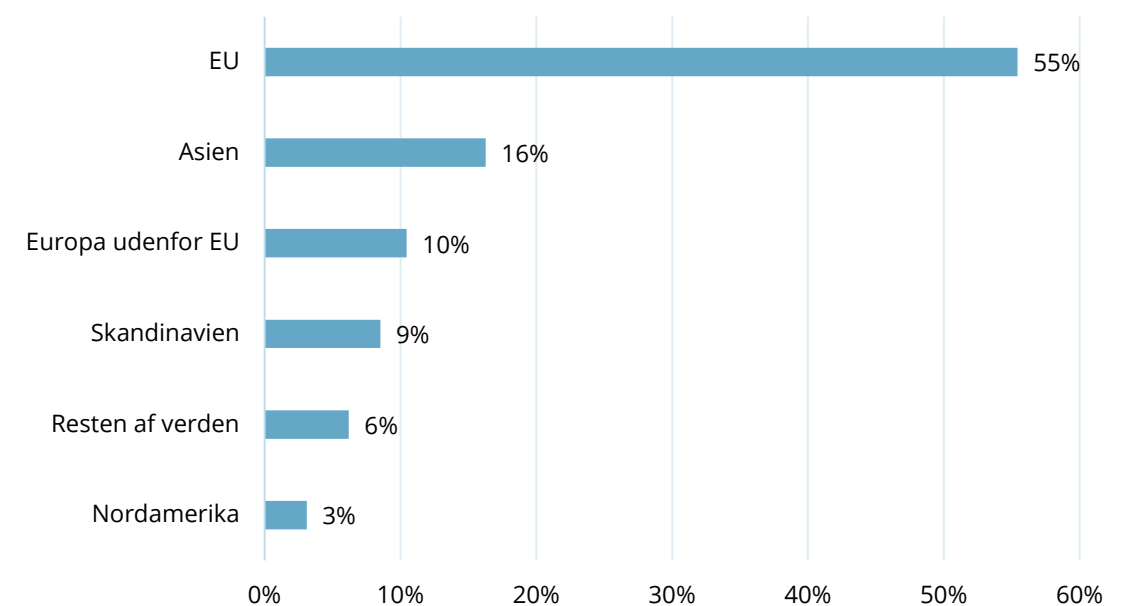
Det skal bemærkes, at analysen kun omfatter virksomheder stiftet i Danmark. Det er sandsynligt, at andelen af universitetsbaserede iværksættere med udenlandsk baggrund ville være større, hvis virksomheder stiftet uden for Danmarks grænser også var medtaget.

Fordeling af iværksættere på type og statsborgerskab, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
Note: N= 2.114 personer.

Fordeling af udenlandske iværksættere på nationalitet, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
Note: N= 258 personer.

Mange iværksættere fra det samfundsvidenskabelige fagområde

Knap halvdelen af de nye studenterdrevne iværksættervirksomheder er startet af studerende med baggrund i det samfundsvidenskabelige fagområde, som det fremgår af figuren øverst til højre. Herefter følger studerende fra de tekniske fagområder, der står bag ca. en fjerdedel af iværksættervirksomhederne.

Studerende fra det humanistiske fagområde står for 15 pct. af virksomhederne, mens studerende med baggrund i naturvidenskab og sundhedsvidenskab hver står bag 7 pct.

Overordnet set er der kun små forskelle i fordelingen af iværksættere mellem dimittender og studerende. Blandt dimittender tegner personer med en samfundsvidenskabelig baggrund sig ligeledes for ca. halvdelen af virksomhederne.

Højeste iværksætterrater blandt samfundsvidenskabelige studerende

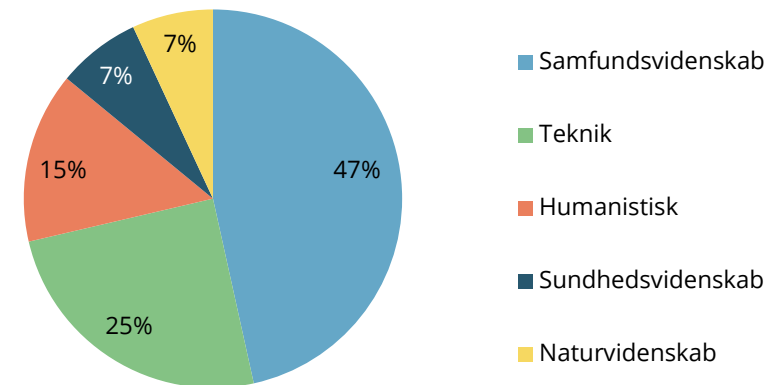
Figuren nederst viser andelen af studerende fra hvert af de fem fagområder, der blev iværksættere i perioden 2020-2022. Bestanden af studerende er opgjort som unikke personer, der har været indskrevet på ét af de otte universiteter i samme periode.

Af figuren fremgår det, at andelen af studerende, der bliver iværksættere, er højest blandt studerende fra det samfundsvidenskabelige fagområde, hvor ca. 0,8 pct. stifter virksomhed. For studerende med en humanistisk eller teknisk baggrund er det omkring 0,7 pct., der starter virksomhed i perioden.

Den laveste iværksætterrater findes blandt studerende med naturvidenskabelig eller sundhedsvidenskabelig baggrund, hvor 0,4 pct. stifter virksomhed. En sandsynlig forklaring på den relativt lave iværksætterrater inden for sundhedsvidenskab er, at det på nogle forretningsområder kan være vanskeligt at etablere en virksomhed uden autorisation.

Det skal bemærkes, at andelen var højere i analysen fra 2022 (IRIS Group 2022: Når forskning og uddannelse bliver til nye virksomheder). Det skyldes, at nærværende analyse kigger på en relativt kort periode (2020-22), mens den tidligere analyse kortlagde på iværksætteri i perioden 2008-19. Det betyder, at den tidligere analyse havde en større andel fulde studieforløb med, mens nærværende kortlægning for mange studerendes vedkommende kun omfatter dele af studieforløbet.

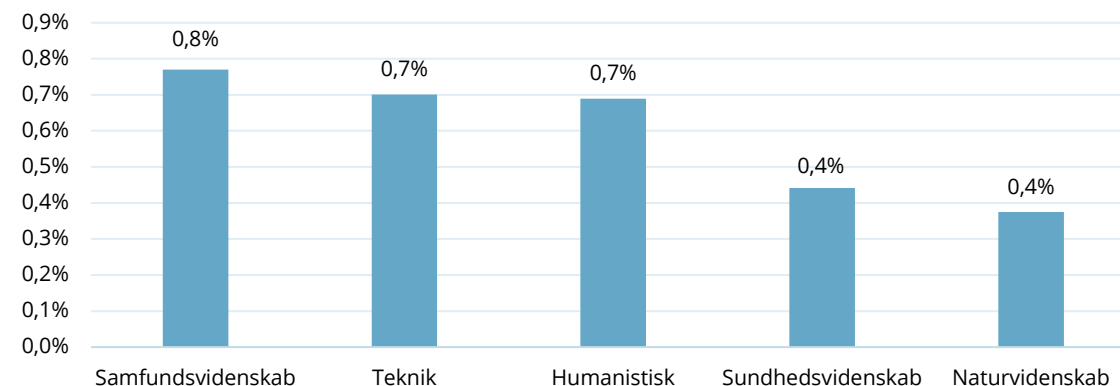
Fordeling af studenteriværksættere på fagområder, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: N = 1.068 personer. Inddelingen efter fagområder er baseret på Danmarks Statistisk disced-15 klassifikationen.

Andel studerende, der bliver iværksættere, opdelt på fagområder, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

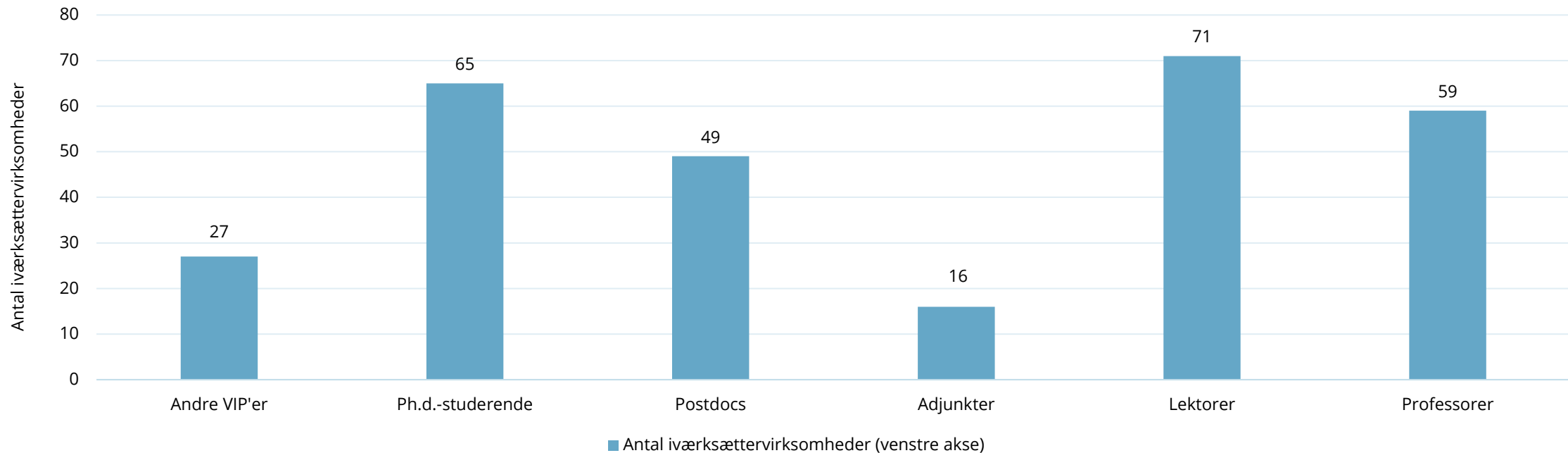
Note: N = 1.068 personer. Inddelingen efter fagområder er baseret på Danmarks Statistisk disced-15 klassifikationen. Andelen af iværksættere er baseret på antallet af unikke studerende indskrevet per 1/10

Flest VIP-virksomheder stiftet af lektorer og Ph.d.-studerende

Figuren nedenfor viser antallet af iværksættervirksomheder stiftet af forskere på forskellige karriereniveauer i perioden 2020-22. Det fremgår, at lektorer har stiftet flest virksomheder (71), efterfulgt af ph.d.-studerende (65). Herefter kommer professorer, der står bag 59 virksomheder, mens postdocs har stiftet 49 virksomheder.

Da der i 2020-22 var ansat ca. dobbelt så mange henholdsvis lektorer og adjunkter på danske universiteter end professorer, kan det konstateres, at professorer hyppigere stifter virksomhed end de øvrige grupper. Det kan hænge sammen med større erfaring og et stærkere videnskabeligt grundlag for at etablere virksomhed, men også, at de øvrige grupper har mere fokus på karriereudvikling inden for universitetssystemet.

Antal iværksættervirksomheder og andel iværksættere opdelt på stillingskategorier blandt forskere, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: N=287 virksomheder. Andre VIP'er dækker over en række forskellige typer af videnskabeligt personale, herunder fx videnskabelige assistenter.

Blandt kvinder er iværksætterkulturen stærkest inden for humaniora

I perioden 2020-2022 var 32 pct. af alle universitetsbaserede iværksættere kvinder, som det fremgår af figuren øverst til højre. Til sammenligning var andelen af kvindelige iværksættere på landsplan ca. 27 pct.

Andelen af kvindelige iværksættere er højest blandt dimittender, hvor 37 pct. af iværksætterne i perioden 2020-2022 var kvinder. Blandt studerende og VIP'er er andelen lavere og ligger på 28 pct.

Figuren viser også andelen af kvinder samlet set blandt studerende, dimittender og videnskabeligt personale på de otte universiteter. Her fremgår det, at andelen af kvindelige iværksættere er lavere end andelen af kvinder i de tre grupper generelt.

På trods af dette viser analysen, at kvinder på universiteterne har en lidt højere tilbøjelighed til at starte virksomhed sammenlignet med kvinder i samfundet generelt.

Højest andel af kvindelige iværksættere inden for humaniora

Figuren nederst til højre viser andelen af kvinder og kvindelige iværksættere inden for hvert af de fem fagområder blandt studerende og dimittender.

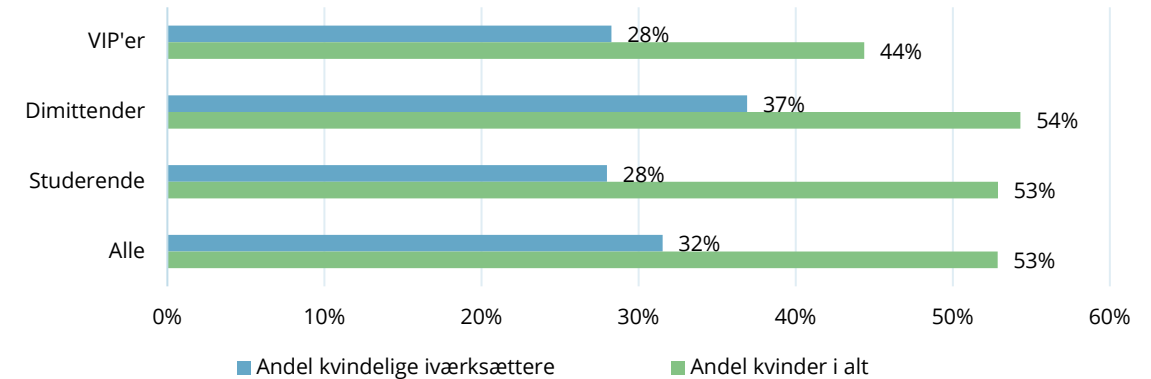
Figuren viser, at andelen af kvindelige iværksættere inden for hvert af de fem fagområder er mindre end andelen af kvindelige studerende og dimittender generelt.

Den højeste andel af kvindelige iværksættere findes inden for humaniora, hvor 55 pct. af iværksætterne er kvinder. Det er også det fagområde, hvor forskellen mellem andelen af kvindelige iværksættere og andelen af kvinder generelt er mindst.

Herefter følger sundhedsvidenskab, hvor 49 pct. af iværksætterne er kvinder. For naturvidenskab og samfundsvidenskab er andelen hhv. 37 pct. og 35 pct.

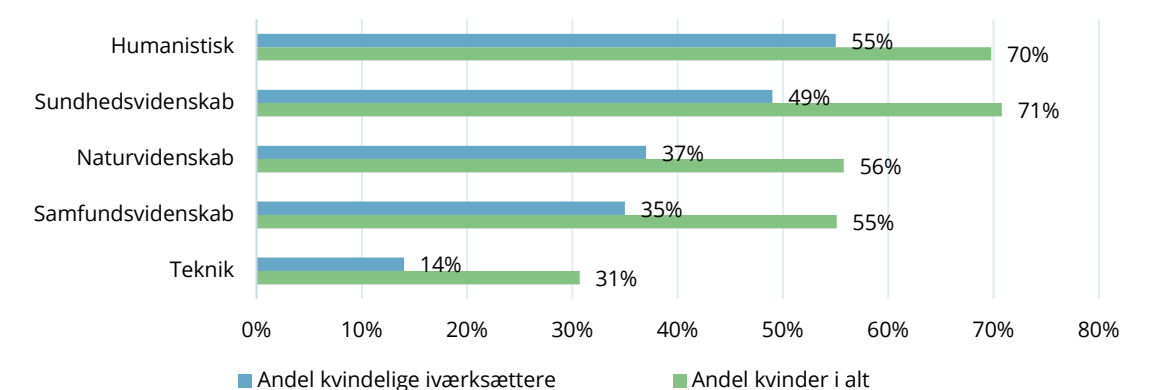
Den laveste andel af kvindelige iværksættere findes inden for det tekniske område, hvor blot 14 pct. er kvinder. Dette fagområde har samtidig den laveste andel af kvinder blandt studerende og dimittender generelt.

Andel kvindelige iværksættere opdelt på type, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N= 2.114 personer

Andel kvindelige iværksættere opdelt på fagområde, 2020-22

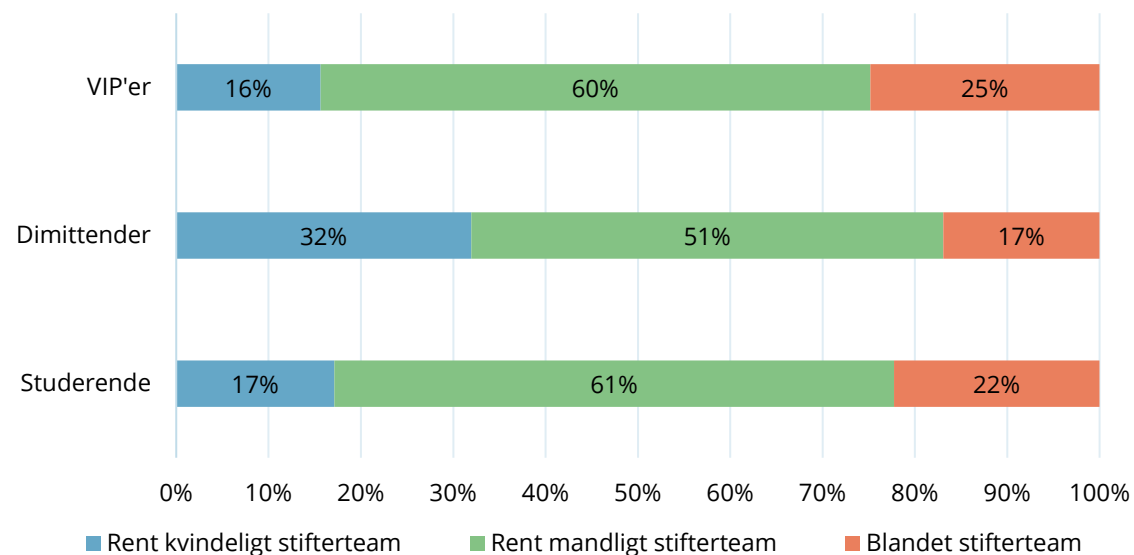
Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N=1.834 personer. Omfatter studerende og dimittender

Få stifterteams består af flere kvinder

Hovedparten af de universitetsbaserede virksomheder har et rent mandligt stifterteam, som illustreret i figuren til venstre. Lidt over 60 pct. af virksomhederne stiftet af studerende har et stifterteam udelukkende bestående af mænd. Den højeste andel af kvindelige stifterteams findes blandt dimittenderne, hvor knap en tredjedel af virksomhederne har et stifterteam udelukkende bestående af kvinder.

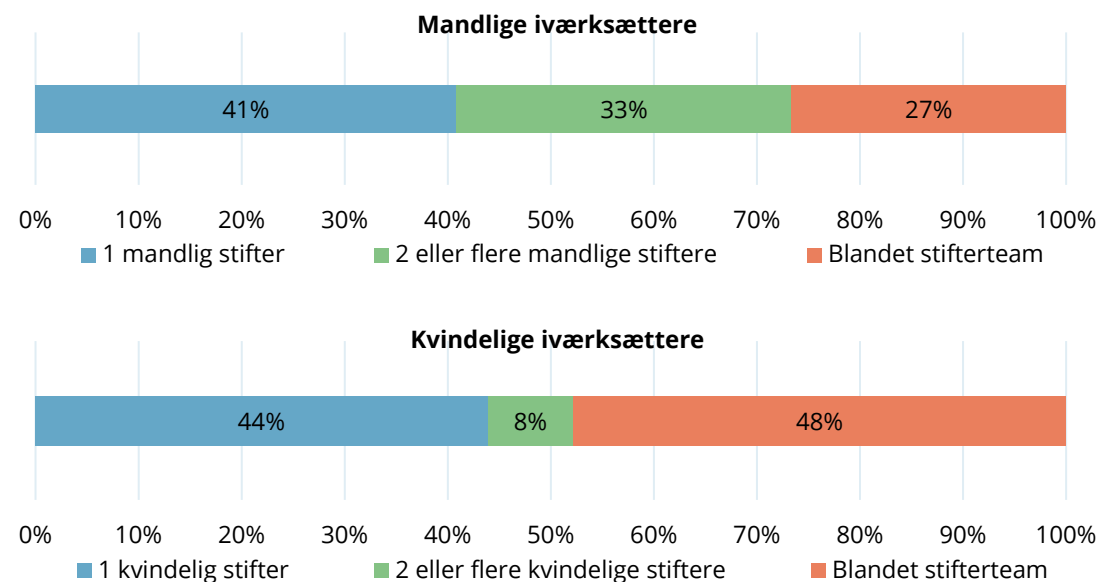
Figuren til højre viser, i hvilket omfang mandlige og kvindelige iværksættere stifter virksomhed sammen med andre mænd og kvinder. Det fremgår, at kvindelige iværksættere er en smule mindre tilbøjelige til at starte virksomhed sammen med andre. Relativt få virksomheder har stifterteams med flere kvinder. Kun 8 pct. af virksomheder med kvindelige iværksættere har et stifterteam bestående af to eller flere kvinder, mens det tilsvarende tal for virksomheder med mandlige iværksættere er 33 pct.

Stifterteamets kønssammensætning opdelt på iværksættertyper, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N=1.974 virksomheder.

Iværksætternes fordeling på typer af stifterteams, opdelt på mænd og kvinder, 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N=2.114 personer

Knap en fjerdedel af de nye iværksættervirksomheder ligger inden for vidensservice

De nye universitetsbaserede iværksættere er aktive inden for en bred vifte af brancher, som det fremgår af figuren til højre, der viser branchefordelingen for de virksomheder, der stadig var aktive i 2022.

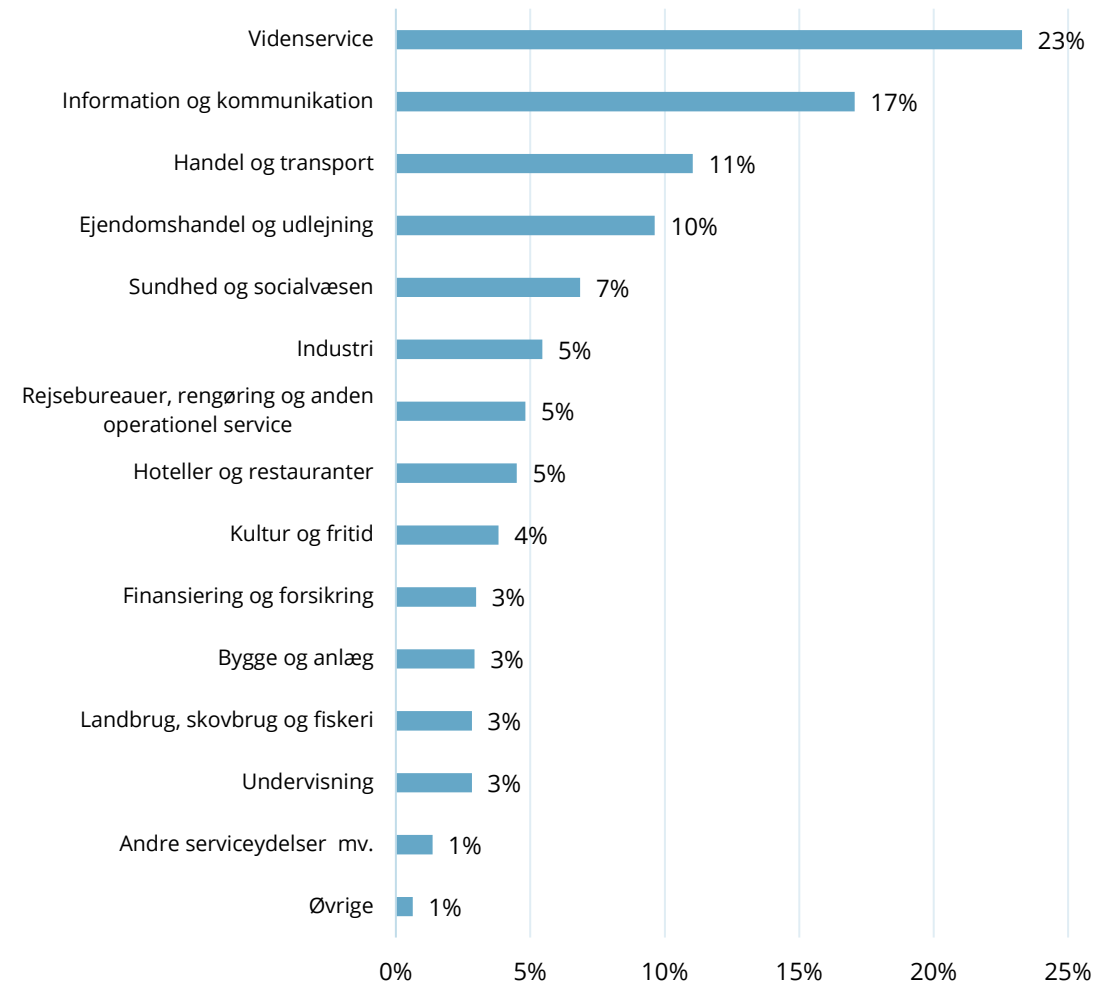
Figuren viser, at 40 pct. af virksomhederne opererer inden for enten vidensservice eller information og kommunikation (IT-branchen). Vidensservice omfatter blandt andet rådgivningsvirksomheder og virksomheder inden for forskning og udvikling.

Herefter følger brancherne handel og transport samt ejendomshandel og udlejning, som udgør henholdsvis 11 pct. og 10 pct. af de universitetsbaserede iværksættere.

De resterende iværksættervirksomheder fordeler sig på en række andre brancher.

Fordeling af universitetsbaserede iværksættervirksomheder på brancher, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: Branchefordelingen er baseret på overlevende virksomheder i 2022. N=1.911 virksomheder. Øvrige omfatter brancherne vandforsyning & renovation, energiforsyning, offentlig administration, forsvar & politi og uoplyst aktivitet.

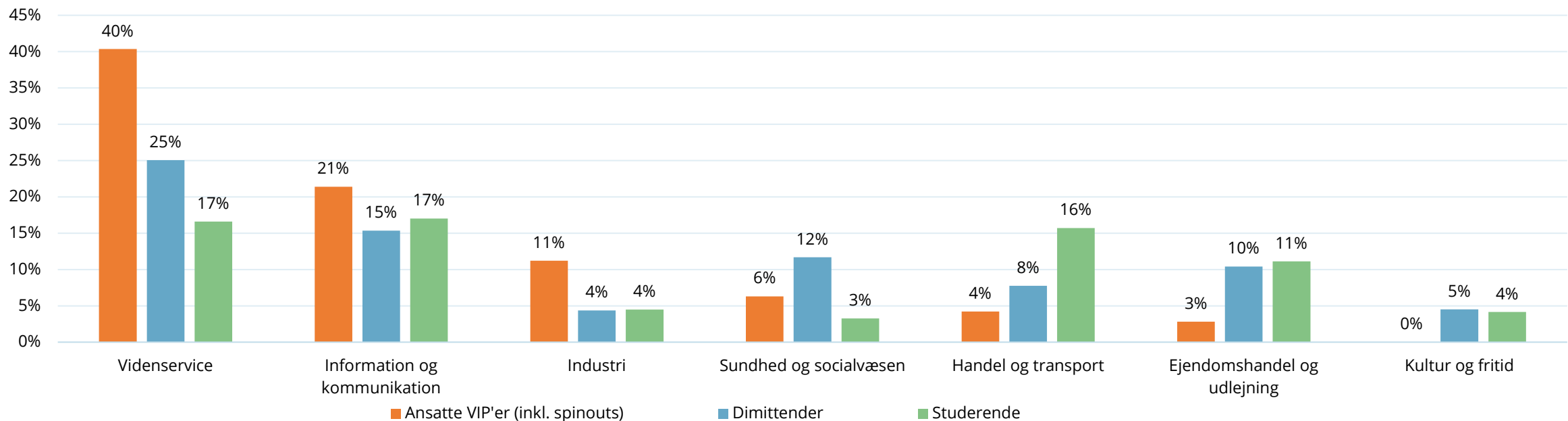
Videnskabeligt personale stifter mange virksomheder inden for vidensservice og IKT-erhvervene

Der er visse forskelle i branchefordelingen på tværs af de tre grupper af iværksættere, som illustreret i figuren nedenfor. Det fremgår, at 40 pct. af det videnskabelige personale har stiftet virksomhed inden for vidensservice som blandt andet omfatter konsulentvirksomheder og specialiserede virksomheder inden for forskning og udvikling.

Omvendt er der væsentligt flere studerende, der stifter virksomheder inden for handel sammenlignet med VIP'erne og dimittenderne. Hver sjette virksomhed stiftet af en studerende ligger inden for handel og transport, herunder nethandelsvirksomheder.

Endelig ses en noget større andel af dimittenderne (12 pct.) stifte virksomheder inden for sundhed og socialvæsen end blandt de studerende. Dette skyldes formentlig, at det i flere sundhedsfaglige områder kræver autorisation at starte virksomhed.

Fordeling af iværksættervirksomheder på brancher, opdelt på iværksættertyper, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: Branchefordelingen er baseret på overlevende virksomheder i 2022. N=1.911.

Universitetsbaserede iværksættervirksomheder fordelt på hele landet

De universitetsbaserede virksomheder er spredt over hele landet. Figuren til højre viser den geografiske placering af iværksættervirksomheder etableret i 2020-2022, som fortsat var aktive i 2022.

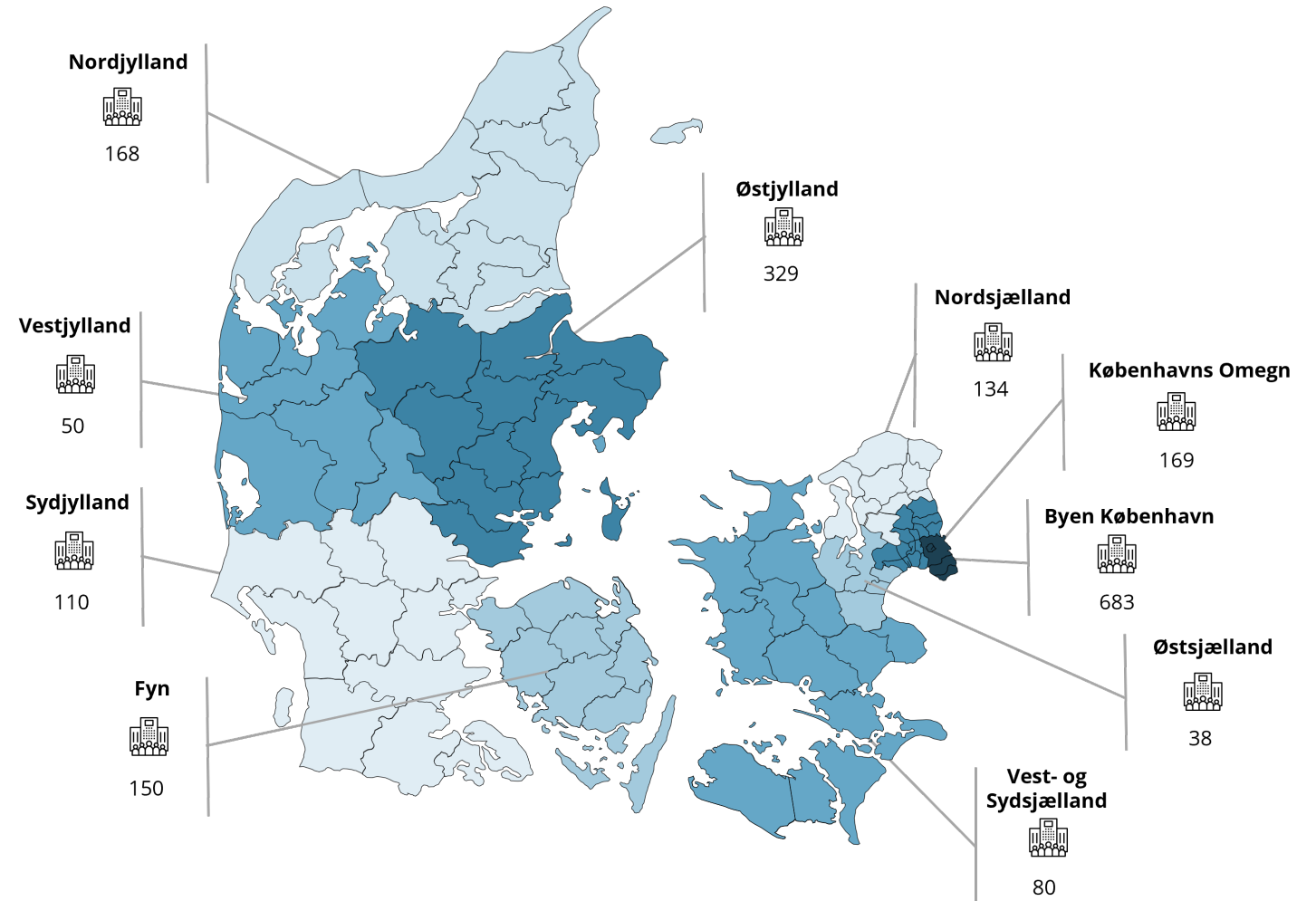
Langt størstedelen af virksomhederne er lokaliseret i landsdelen København, hvor knap 45 pct. af virksomhederne har hjemme. Dette afspejler, at halvdelen af de danske universiteter har hovedsæde i denne landsdel.

Der er også mange universitetsbaserede virksomheder i Jylland. Lidt over 40 pct. af iværksættervirksomhederne er placeret her, hvoraf en stor del ligger i Østjylland tæt på Aarhus Universitet.

Nordjylland følger efter med 168 universitetsbaserede iværksættervirksomheder i 2022, svarende til ca. 9 pct. af alle virksomheder startet i perioden 2020-2022.

Derudover er der også et pænt antal virksomheder i Syddanmark. Samlet set er 260 universitetsbaserede iværksættervirksomheder fra perioden 2020-2022 lokaliseret i disse to landsdele, som tilsammen udgør Region Syddanmark.

Aktive universitetsbaserede iværksættervirksomheder startet 2020-22 fordelt på landsdele

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: Opgørelsen er baseret på overlevende virksomheder i 2022. N=1.911 Bornholm indgår under landsdelen Københavns by og omegn.

4. Samfundsøkonomisk impact

Knap 8.000 aktive universitetsbaserede iværksættere i 2022

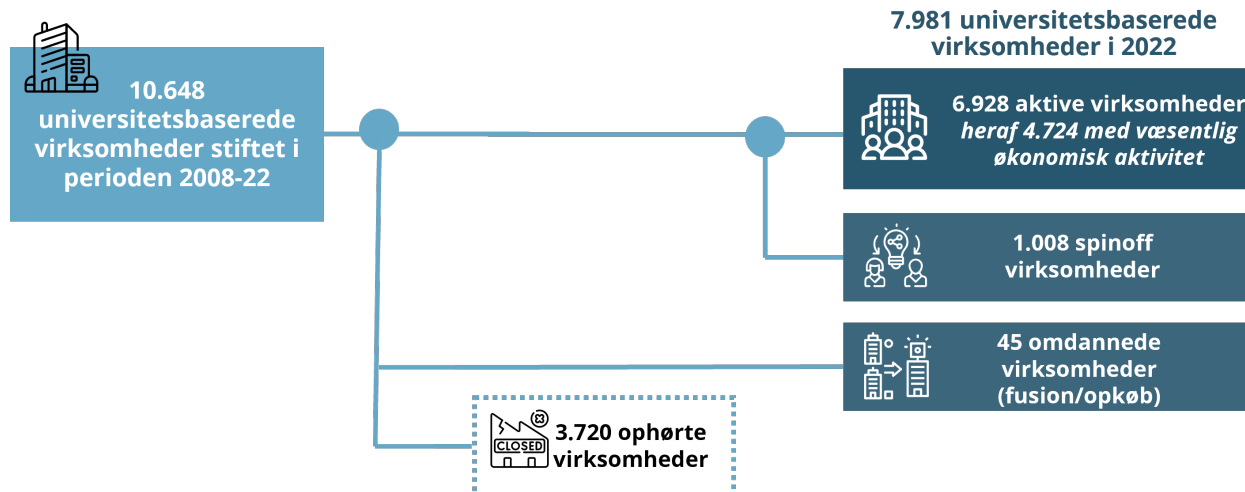
Analysen i afsnit 2 viste, at der i perioden 2008-2022 blev etableret 10.648 iværksættervirksomheder af studerende, dimittender og forskere fra de otte universiteter. Figuren nedenfor viser, hvad der er sket med disse virksomheder frem mod 2022.

Figuren viser, at 6.928 af virksomhederne (65 pct.) fortsat var aktive i 2022. Heraf var 4.724 økonomisk aktive, hvilket vil sige, at de havde aktiviteter svarende til mindst ét halvt årsværk inden for deres respektive brancher. Det betyder, at disse virksomheder i 2022 gav hovedbeskæftigelse til mindst én person.

Derudover er der skabt en række nye virksomheder, der udspringer fra de universitetsbaserede iværksættervirksomheder – såkaldte "spinoffs". Disse virksomheder etableres, fordi teknologi og viden fra moderselskaberne kan anvendes på andre forretningsområder. Vi har identificeret i alt 1.008 spinoff-virksomheder, der var aktive i 2022.

Endelig er 45 af de oprindelige virksomheder enten fusioneret med andre eller blevet opkøbt af større selskaber. Det betyder, at den oprindelige universitetsbaserede viden nu er indlejret i nye selskaber.

Overblik over udviklingen af universitetsbaserede iværksættervirksomheder

Universitetsbaserede iværksættere har en lidt lavere overlevelsrate

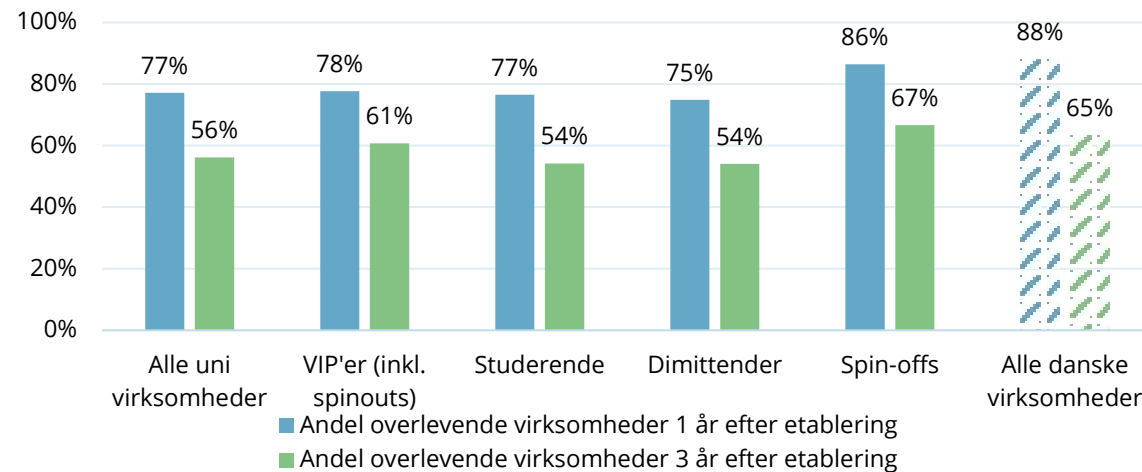
Figuren nedenfor sammenligner overlevelsrate for forskellige typer universitetsbaserede iværksættere med danske iværksættere generelt. Figuren er baseret på data for alle universitetsbaserede iværksættere etableret fra 2008 og frem.

Det fremgår af figuren, at de universitetsbaserede virksomheder har en lidt lavere overlevelsrate end gennemsnittet for nye danske virksomheder. Både den 1-årige og 3-årige overlevelsrate ligger på et lidt lavere niveau sammenlignet med andre danske iværksættere.

En mulig forklaring kan være, at mange af virksomhederne er stiftet af studerende og dimittender, der ofte etablerer deres første virksomhed og derfor har begrænset erfaring med iværksætteri.

Til gengæld har spin-off-virksomheder en højere overlevelsrate end de øvrige universitetsbaserede iværksættere. Dette kan skyldes, at teknologien ofte er mere afprøvet og markedsmodnet, når spin-off-virksomheder etableres.

Andel af overlevende universitetsbaserede virksomheder, 1 år og 3 år efter etablering

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: Overlevelsrate er baseret på virksomheder etableret i perioden 2008-2020.

Universitetsbaserede virksomheder beskæftiger næsten 19.000 årsværk

Tabellen til højre viser økonomiske nøgletal for de universitetsbaserede iværksættere i 2022. Tabellen præsenterer den samlede økonomiske aktivitet for alle universitetsbaserede iværksættere etableret i perioden 2008-2022.

Analysen fokuserer på virksomheder, der i 2022 blev betragtet som økonomisk aktive. Virksomheder, der drives som bibeskæftigelse eller hobbyvirksomhed, er derfor ikke medtaget.

Som vist på forrige side opfyldte 5.777 virksomheder dette kriterium. Disse virksomheder beskæftigede i 2022 knap 18.700 fuldtidsårsværk og genererede en samlet omsætning på lidt over 29 mia. kr.¹

Lidt over en fjerdedel af virksomhederne havde eksportaktiviteter og eksporterede varer og tjenester for samlet set lidt over 10 mia. kr.

De universitetsbaserede iværksættervirksomheder bidrager således markant til dansk økonomi med milliardomsætning og tusindvis af arbejdspladser.

¹ I disse tal indgår ikke aktiviteten i to energihandelselskaber, der i 2022 havde en ekstrem høj omsætning. Disse virksomheder er taget ud, fordi omsætningen i 2022 var unormalt høj, og da omsætningen ikke var udtryk for en reel høj værdiskabelse.

Nøgletal for økonomisk aktivitet, 2022

Antal virksomheder (inklusive spinoff og fusioner)	5.777
Samlet antal årsværk	18.669
Samlet omsætning (mia. kr.)	29,2 mia. kr.
Andel eksportvirksomheder	21%
Samlet eksport	10,4 mia. kr.

18.669
Årsværk

29,2
mia. kr. i
omsætning

10,4
mia. kr. i
eksport

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
N = 5.777

Størst eksportaktivitet blandt VIP-iværksættere

De tre figurer til højre sammenligner den gennemsnitlige aktivitet for de tre typer universitetsbaserede iværksættere, der blev stiftet i perioden 2008-2022.

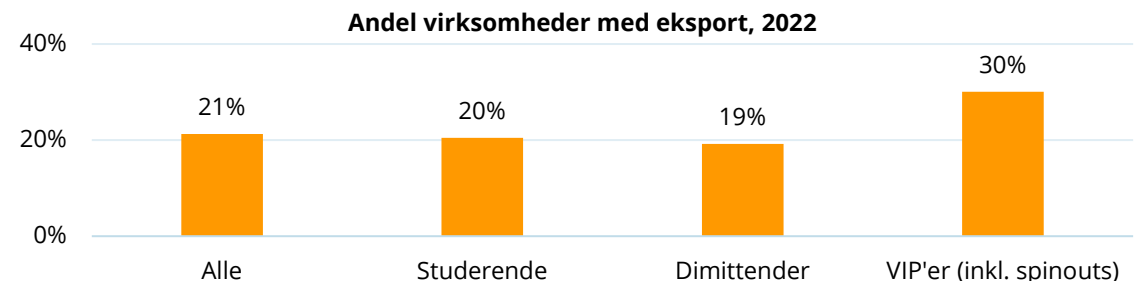
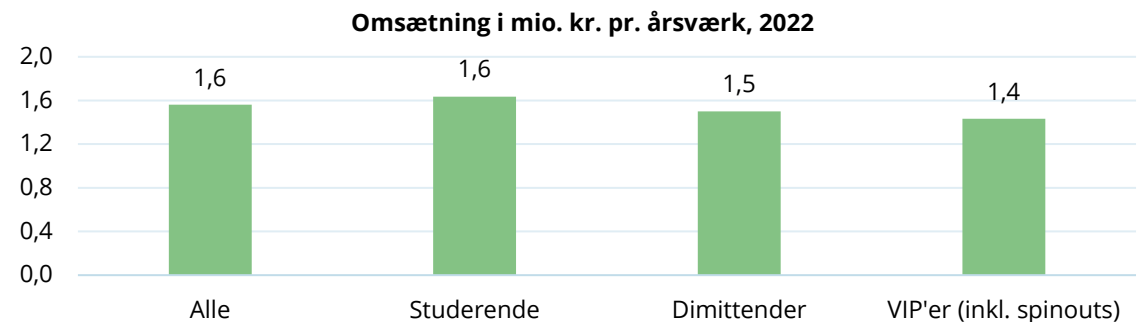
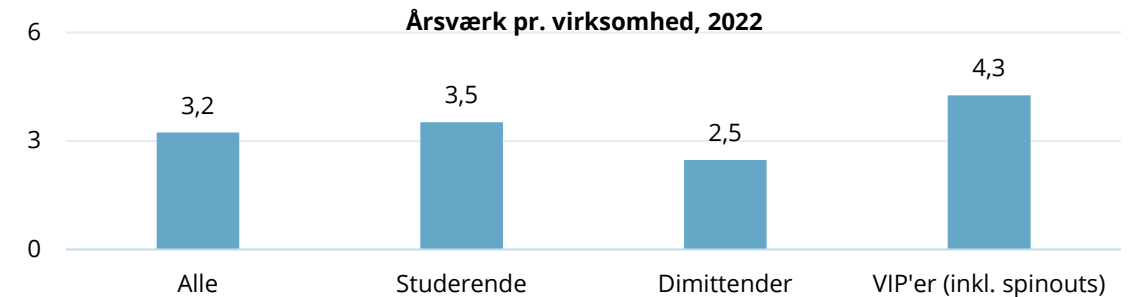
Den øverste figur viser, at virksomheder stiftet af videnskabeligt personale (VIP'er) er de største, målt på antal fuldtidsårsværk. I gennemsnit har virksomheder stiftet af VIP'er 4,3 fuldtidsansatte, mens virksomheder stiftet af studerende og dimittender har henholdsvis 3,5 og 2,5 fuldtidsansatte i gennemsnit.

Figuren i midten viser omsætningen i mio. kr. pr. årsværk. Her fremgår det, at forskellene mellem grupperne er små. Virksomheder stiftet af studerende har dog den højeste gennemsnitlige omsætning pr. årsværk på 1,6 mio. kr.

Endelig viser den nederste figur, at virksomheder stiftet af VIP'er er mere eksportorienterede. 30 pct. af VIP-virksomhederne har eksportaktiviteter, mens de tilsvarende andele for virksomheder stiftet af studerende og dimittender er 20 pct. og 19 pct.

Nøgletal for økonomisk aktivitet fordelt på iværksættertyster

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
N = 5.777.

Beskæftigelse og omsætning vokser med virksomhedernes alder

Tabellen til højre ser nærmere på, hvordan aktiviteten blandt de universitetsbaserede iværksættervirksomheder varierer med virksomhedernes alder.

Det fremgår, at både beskæftigelse og omsætning stiger med alderen. Mens de yngste virksomheder har en gennemsnitlig omsætning på ca. 2 mio. kr., når gennemsnitsomsætningen op på 10 mio. kr. for virksomheder i aldersgruppen 12-14 år.

Tabellen viser også, at den største fremgang ofte realiseres efter de første leveår. Både antal årsværk, omsætning og eksport oplever en markant udvikling efter de første to år. Udviklingen fortsætter i de følgende år, men det ser ud til, at andelen af virksomheder med eksport stagnerer efter det ottende leveår.

Derudover fremgår det af tabellen, at antallet af virksomheder er lavest i de ældre aldersgrupper. Dette skyldes både lavere overlevelsesrater og et lavere antal universitetsbaserede iværksættere før 2013, jf. afsnit 2.

Det bemærkes dog, at aldersgruppen 3-5 år samlet set har den største omsætning, der i alt udgør 8,1 mia. kr.

Nøgletal for økonomisk aktivitet 2022 fordelt på aldersgrupper

Aldersgrupper	Antal virksomheder	Gennemsnitlig årsværk	Gennemsnitlig omsætning (mio. kr.)	Andel med eksport
0-2 år	2.080	1,2	2,1	15%
3-5 år	1.596	3,3	5,1	22%
6-8 år	1.040	4,3	7,0	27%
9-11 år	583	5,9	8,0	27%
12-14 år	478	6,2	10,0	26%

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistik
N = 5.777.

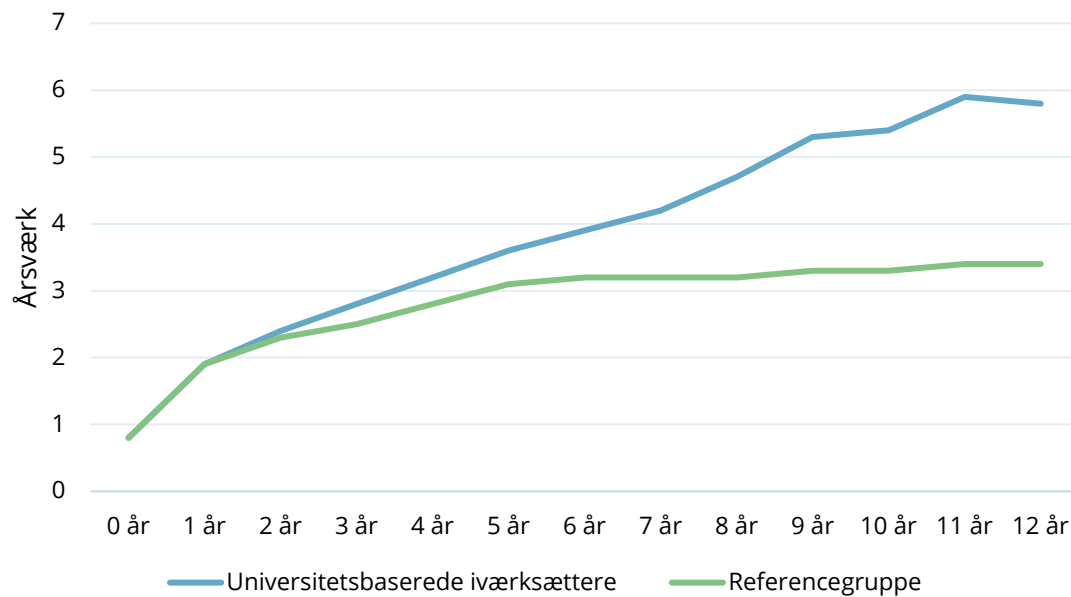

På sigt vokser universitetsbaserede iværksættervirksomheder mest

De to figurer nedenfor sammenligner udviklingen i beskæftigelse og omsætning for universitetsbaserede iværksættere med en referencegruppe af iværksættere, der har samme branchefordeling og alder. Figurerne viser den gennemsnitlige beskæftigelse og omsætning for de to grupper på forskellige alderstrin.

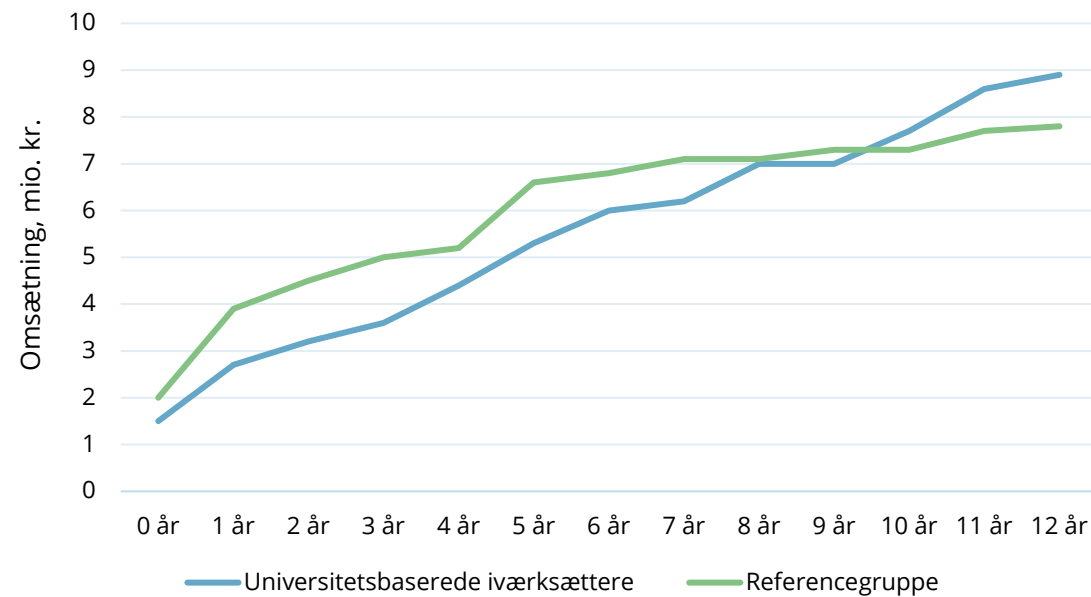
Det fremgår, at omsætningen er lavere blandt de universitetsbaserede iværksættere i startårene, mens beskæftigelsen er stort set den samme. På sigt vokser både beskæftigelse og omsætning hurtigere blandt de universitetsbaserede iværksættere. Der går syv år, før at referencegruppen indhentes på omsætning. Det indikerer, at de universitetsbaserede iværksættere har et større langsigtet potentiale. Men sammenholdes de to figurer fremgår det også, at omsætningen pr. årsværk især i de første leveår er lavere blandt de universitetsbaserede iværksættere. Det kan være udtryk for, at det tager længere tid at markedsmodne idéer og teknologier, der opstår på universiteterne. I dette lys er det heller ikke overraskende, at overlevelsen er lidt lavere i opstartsårene.

Udvikling i gennemsnitligt antal årsværk for to grupper af iværksættere

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
 Note: Branchen energiforsyning indgår ikke i analysen

Udvikling i gennemsnitlig omsætning for to grupper af iværksættere

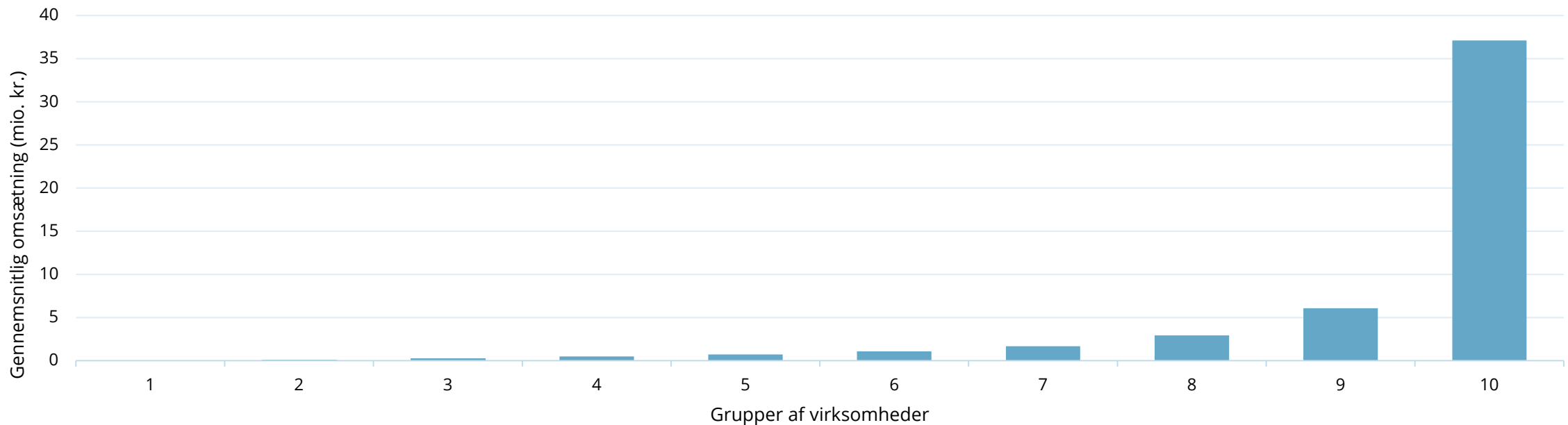
Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
 Note: Branchen energiforsyning indgår ikke i analysen

Få virksomheder står for stor del af aktiviteten

Mens de forrige sider fokuserede på den gennemsnitlige aktivitet, er det også interessant at få belyst, hvor stor spredningen er på tværs af de universitetsbaserede iværksættere. Billedet er, at en mindre gruppe står for en stor del af aktiviteten.

I figuren neden for har vi således fordelt iværksættervirksomhederne i 10 lige store grupper (ca. 577 i hver) efter størrelsen af deres omsætning i 2022. De ca. 577 virksomheder med størst omsætning er således placeret i gruppe 10, osv. Det fremgår, at de 577 største virksomheder har en gennemsnitlig omsætning på ca. 37 mio. kr. og står for en meget stor del af den samlede omsætning. Ud af den samlede omsætning på ca. 29 mia. kr. blandt alle universitetsbaserede iværksættere (stiftet i perioden 2008-22) stammer lidt over 70 procent af omsætningen fra de 10 procent største virksomheder.

Gennemsnitlig omsætning for 10 lige store grupper af universitetsbaserede iværksættere, inddelt efter størrelse af omsætning

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk
Note: N= 5777 virksomheder

De nyere årgange af universitetsbaserede iværksættere vokser tidligere

Den sidste figur viser udviklingen i omsætningen blandt tre årgange af universitetsbaserede iværksættere – nemlig virksomheder etableret i perioderne 2008-11, 2012-15 og 2016-19. For alle tre grupper er udviklingen sammenlignet med en referencegruppe. Modsat de forrige figurer fokuserer denne figur på den samlede omsætningen blandt de tre grupper af universitetsbaserede iværksættere.

Det fremgår, at det for alle grupper gælder, at omsætningen er lavere end referencegruppen i startårene, og at den på sigt overhaler den samlede omsætning i referencegrupperne. Men samtidig viser figuren, at vækstraten stiger med tid. Iværksætterne fra 2016-19 opnår meget hurtigt vækst og overhaler hurtigere referencegruppen end gruppen af universitetsbaserede iværksættere, der startede i perioden 2008-11. Det kunne tyde på, at de yngre virksomheder på universiteterne er bedre rustede forretningsmæssigt, hvilket hænger godt sammen med den stigende fokus på at udvikle kompetencer inden for entrepreneurship på universiteterne.

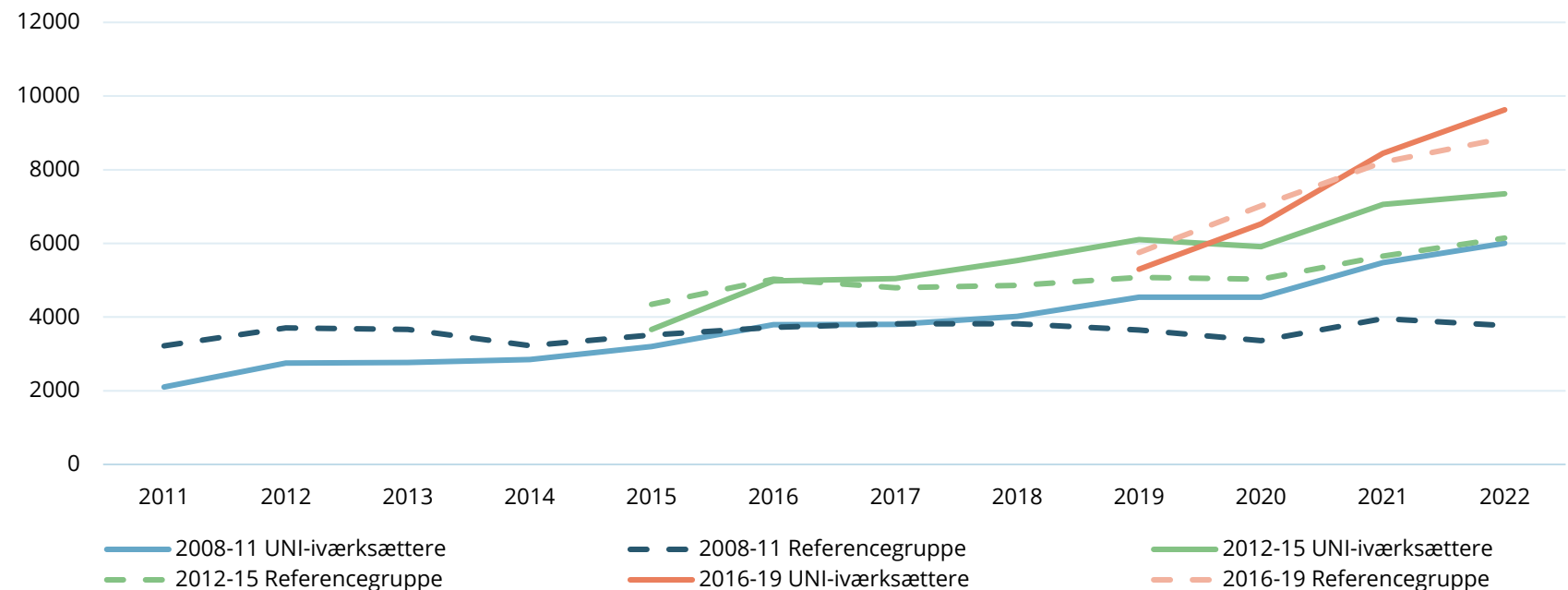

Forløbsanalyse

Figuren følger grupper af universitetsbaserede iværksættere over tid.

- Grafen viser udviklingen i den samlede omsætning fra slutåret for de universitetsbaserede iværksættere og referencegruppen.
- Referencegrupperne består af virksomheder med samme aldersfordeling og branchefordeling som de universitetsbaserede iværksættere.
- Der er lige mange universitetsbaserede iværksættere og iværksættere i referencegruppen i udgangsåret. I de følgende år vil antallet af virksomheder variere, da overlevelseshastighederne er forskellige i de to grupper.

Udviklingen i omsætning for forskellige årgange af universitetsbaserede iværksættervirksomheder

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Danmarks Statistisk

Note: Forløbsanalysen er beregnet med udgangspunkt i virksomheder, der i mindst ét år har haft mindst én fuldtidsansat. Branchen energiforsyning indgår ikke i analysen.

Bilag 1. Metode

Bilag 1. Metode

De følgende afsnit gennemgår den metode, som IRIS Group anvender til at opgøre iværksætteri og impacten heraf på danske universiteter. Rapporter for enkeltuniversiteter indeholder ikke nødvendigvis alle delanalyser, der kan være fravalgt af forskellige årsager.

1. Identifikation af universitetsbaserede virksomheder

Første skridt er at identificere den samlede population af iværksætter-virksomheder startet af et universitet eller hele universitetssektoren i en given periode. Der anvendes fire centrale kilder til at opgøre antallet af universitetsbaserede iværksættere:

- Elevregisteret (KOTRE) fra Danmarks Statistik, som omfatter alle studerende, der historisk set har gået på de danske universiteter.
- Personaledatabase med information om det ansatte videnskabelige personale (VIP'er) på universiteterne.
- Deltagerregisteret fra Danmarks Statistik.
- Iværksætterdatabasen fra Danmarks Statistik.

Elevregisteret danner udgangspunkt for opgørelsen af iværksætteri blandt studerende og dimittender.

På baggrund af elevregisteret dannes en population af studerende og dimittender fra universitetet/universitetssektoren i den periode, analysen fokuserer på. Personer registreret på en uddannelsesretning betragtes som studerende i den pågældende periode, som de er indskrevet. Hvis en person opretter en virksomhed, mens han/hun er indskrevet, betragtes han/hun som studenteriværksætter.

Tidsperioden mellem gennemført bachelorforløb og påbegyndt kandidatuddannelse tælles med i uddannelsesforløbet, hvis perioden er under 3 måneder. I denne periode betragtes personen som en bachelorstuderende. Overstiger perioden 3 måneder, betragtes personerne som dimittender i perioden frem til, at de eventuelt påbegynder en kandidatuddannelse.

En dimittend forstås som en studerende, der har gennemført et uddannelsesforløb (bachelor eller kandidat) på universitetet. Dimittendperioden afgrænses i analysen til at være to år fra endt uddannelsesforløb.

Personer, der gennemfører en bachelor og derefter påbegynder, men ikke gennemfører, en kandidatuddannelse, betragtes som dimittend, fra det øjeblik, de afbryder deres kandidatuddannelse. Etablerer personerne en virksomhed, mens de læser på kandidaten, betragtes de som studenteriværksættere, mens de, hvis der etableres en virksomhed efter det afbrudte kandidatforløb, betragtes som dimittend-iværksættere.

I tilfælde af at de studerende gennemfører en universitetsuddannelse på et universitet og efterfølgende opstarter en anden uddannelse eller kandidat på et andet universitet vil iværksætteren indgå som en dimittend-iværksætter i analysen. (kun relevant i analyser af den samlede universitetssektor).

Populationen af det videnskabelige personale (VIP) på universitetet opgøres på baggrund af universitetets/universiteternes egne personaledata. I denne findes information om ansættelsesforhold, herunder stillingsbetegnelse og ansættelsessted.

For at opgøre antallet af iværksættere tages udgangspunkt i Deltagerregisteret, der indeholder information om samtlige stiftere og ejere bag selskaber i Danmark. Ved at anvende Deltagerregisteret er det derfor muligt at indsamle information om det fulde stifterteam. Populationen af studerende, dimittender samt VIP'er fra de danske universiteter kobles således med Deltagerregisteret.

For at sikre, at virksomhederne baserer sig på viden skabt ved universitetet, anvendes følgende kriterier for dimittendiværksættere og virksomheder dannet af VIP-personale:

- Virksomheden skal senest være etableret to år efter endt uddannelse for dimittender og højst to år efter ophør af ansættelse for det videnskabelige personale.
- VIP'er skal samtidig være ansat i mindst to år for at sikre, at det er overvejende sandsynligt, at virksomhederne baserer sig på viden, de ansatte har tilegnet sig på universitetet. Endelig skal VIP'ere i løbet af deres ansættelse have afholdt minimum 1.600 arbejdstimer (svarende til 0,85 årsværk) i mindst ét år. Dette krav er indført for at frasortere eksterne lektorer og undervisere.

Dernæst frasorteres virksomheder, der ikke er egentlig nye virksomheder, herunder fx genstartere, eller virksomheder som aldrig opnår en væsentlig økonomisk aktivitet. Til dette formål benyttes Danmarks Statistisk iværksætterdatabase. For at indgå i Iværksætterdatabasen skal virksomheder præstere økonomisk aktivitet svarende til et halvt årsværk inden for deres branche senest året efter deres etablering.

Bilag 1. Metode

Virksomhedernes økonomiske aktivitet vurderes i Iværksætterdatabasen af Danmarks Statistik på baggrund af lønudbetalinger, varekøb, udenrigshandel, værditilvækst, mv. Dermed udelades hobby lignende firmaer med ingen eller meget lille aktivitet. Dertil renses databasen for omregistreringer, genåbninger, konkurser mv.

For at få den samlede population af universitetsbaserede iværksættervirksomheder kobles til sidst med en liste over spinout-virksomheder fra universitet/universiteterne. Spinout-virksomheder er virksomheder, hvor etableringen baserer sig på en licensaftale, der er indgået på baggrund af et patent udtaget af et universitet. Disse kan være stiftet af personer uden for universiteterne, men bør betragtes som universitetsbaserede iværksættervirksomheder.

Metoden indebærer, at kun virksomheder, der har etableret CVR-nummer i Danmark, er medtaget. Vi har således ikke adgang til data, der gør det muligt at identificere virksomheder, der alene er etableret i udlandet.

2. Karakteristika af universitetsbaserede iværksættere

Med afsæt i den samlede population af iværksættere og iværksættervirksomheder fra et givent universitet kan iværksætternes og virksomhedernes profil kortlægges. Dette er gjort ved at koble iværksætterne og virksomhederne med en række registre i Danmarks Statistik:

- Den Generelle Firmastatistik (FIRM)
- Virksomhedernes køb og salg (FIKS)
- Befolkningsstatistikken (BEF)
- Elevregistret (KOTRE)
- Personaledatabaser med information om det ansatte videnskabelige personale (VIP'er).

Med udgangspunkt i FIRM kortlægges virksomhedernes branchetilhørsforhold, omsætning, beskæftigelse mv., mens befolkningsstatistikken (BEF) anvendes til at undersøge iværksætternes nationalitet og kønsfordeling. Her tages udgangspunkt i samtlige personer i stifterteamet, der opfylder betingelserne for at være universitetsbaserede iværksættere.

Elevregisteret anvendes til at identificere iværksætternes uddannelsesmæssige tilknytning. Tilknytningen for de studerende baseres på oplysninger fra KOTRE om deres igangværende uddannelse, mens den senest afsluttede uddannelse for dimittender danner grundlag for at fastlægge den uddannelsesmæssige tilknytning.

Universitetets/universiteternes personaledata anvendes til at identificere stillingsbetegnelserne for det videnskabelige personale, der etablerer virksomhed.

3. Identifikation af spinoffs og omdannede virksomheder

Universiteternes/universitetssektorens impact gennem iværksætteri kommer også til udtryk i form af nye virksomheder, hvis aktivitet udspringer fra aktiviteten i de oprindelige iværksætter-virksomheder.

I forhold til at opgøre spinoffs (virksomheder, der udspringer af de oprindelige selskaber) samt omdannede virksomheder og deres impact, kan der overordnet skelnes mellem tre typer af forløb, som vist i figuren på næste side. I de tre forløb etableres der i første omgang en ny virksomhed af en forsker, en dimittend eller en studerende. Men herefter kan forløbet variere, som det fremgår af de tre eksempler.

For at identificere spinoffs undersøges det, om stifterne af de oprindelige virksomheder etablerer nye CVR-numre i den periode, som analysen fokuserer på. Konkret defineres en virksomhed som en spinoff, hvis:

- den er etableret af en af de oprindeligt identificerede universitetsbaserede iværksættere, og
- den oprindelige virksomhed som minimum eksisterer to år efter, at det nye CVR-nummer er blevet etableret.

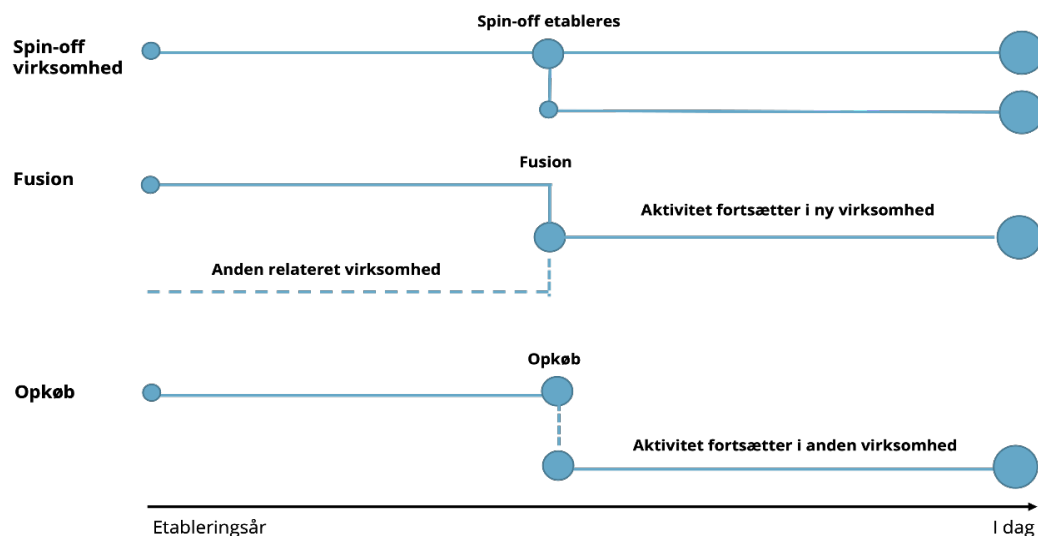
Virksomhedsomdannelser i form af opkøb og fusioner opgøres ved følgende metode:

Fusionsvirksomheder identificeres ved at undersøge, om en betydelig andel af medarbejderne i ophørte CVR-numre bliver overført til nye CVR-numre. Hvis der kan etableres en forbindelse mellem to CVR-numre baseret på andelen af medarbejdere, som kan genfindes i ophørsåret, eller året efter det oprindelige CVR-nummer ophører med at eksistere, defineres det som en omdannelse/fusion.

Bilag 1. Metode

Det undersøges desuden, om nogle af de CVR-numre, som ophører med at eksistere i perioden, reelt fortsætter virksomhedsaktiviteten under et andet CVR-nummer og dermed kan defineres som en virksomhedsomdannelse.

Aktiviteten i fusionsvirksomheder medregnes i beregningen af de universitetsbaserede iværksætteres samlede økonomiske aktivitet som andelen af aktiviteten i den nye virksomhed, der modsvarer den oprindelige universitetsbaserede virksomheds andel af de to virksomheders omsætning i året før fusionen.

4. Økonomisk impact

De universitetsbaserede iværksættervirksomheders samlede økonomiske aktivitet og udvikling baseres på oplysninger fra Firmastatistikken (FIRM). Analyser af universitetsbaserede iværksætteres økonomiske aktiviteter afgrænses samtidig til virksomheder med en omsætning svarende til mindst ét halvt årsværk (Danmarks Statistisk bagatelgrænse). Dermed ses der bort fra mindre konsulentvirksomheder mv., der fx drives ved siden af ansættelsen på universitetet.

5. Sammenligning med referencegruppe

For at vurdere den samlede værdiskabelse i de universitetsbaserede iværksættervirksomheder gennemføres analyser, hvor omsætning og beskæftigelse holdes op mod en referencegruppe af sammenlignelige virksomheder. Formålet er at afdække, hvordan universitetsbaserede iværksættere fra et givent universitet eller sektoren som hele klarer sig i forhold til sammenlignelige iværksættere. Analysen af de universitetsbaserede iværksættervirksomheders økonomiske aktivitet er afgrænset til virksomheder med en omsætning på mindst 1 mio. kr. eller mindst ét årsværk. Dette er gjort for at øge sandsynligheden for, at virksomhederne er drevet på fuld tid. Således ser vi i denne del af analysen bort fra mindre konsulentvirksomheder mv., der fx drives ved siden af ansættelsen på universitetet.

Referencegruppen konstrueres som en tilfældig stikprøve, så den matcher gruppen af universitetsbaserede iværksættere i analyseåret eller perioden mht. antal virksomheder, virksomhedernes opstartår og branchetilhørsforhold.

Analyserne kan gennemføres som forløbsanalyser, hvor man følger udviklingen hos en årgang af iværksættere eller aldersbetingede analyser, hvor man beregner, hvordan den gennemsnitlige omsætning/beskæftigelse udvikler sig med virksomhedens alder.

I forløbsanalysen beregnes referencegruppens omsætning og beskæftigelse som gennemsnittet over 1.000 stikprøver trukket fra populationen af alle danske iværksættervirksomheder.

Referencegrupperne i analysen, der ser nærmere på værdiskabelsen på forskellige alderstrin, er dannet som en stikprøve ved for hver iværksættervirksomhed at udtrække tre virksomheder, der matcher virksomheden mht. branche og etableringsår. Den gennemsnitlige omsætning og beskæftigelsen er beregnet som et gennemsnit over 150 stikprøver.

Branchen energiforsyning indgår ikke i analysen. Det skyldes, at flere virksomheder inden for denne branche oplever en meget stor stigning i omsætningen i 2022 som konsekvens af energikrisen, der påvirker resultaterne væsentligt.

IRIS GROUP

CHRISTIANS BRYGGE 28, 1. SAL | DK-1559 KØBENHAVN V

IRISGROUP@IRISGROUP.DK | WWW.IRISGROUP.DK